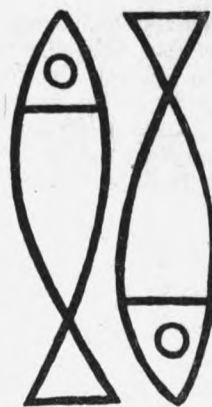

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Wereldgelijkvormigheid*)

I.

Over wereldgelijkvormigheid wordt door de belijders dikwijls zeer wereldgelijkvormig gesproken en geschreven. Zo deed men in het verleden en dit doet men ook thans, wanneer men de traditie — de Christelijke zede — primair stelt en pas in de tweede of derde plaats grijpt naar de Schrift en dat laatste bovendien alleen slechts om genoemde traditie of zede te handhaven en te verdedigen.

Niet-wereldgelijkvormig te zijn krijgt in zulk een beschouwing en redenering deze betekenis: Zó leven vrome mensen en zó gaan vrome mensen naar de hemel! En zie! dan heeft men juist precies wereldgelijkvormig gepraat. Immers op deze wijze neemt men zijn uitgangspunt in de mens, gelijk degenen doen die het Licht der Bijzondere Openbaring missen. Calvijn heeft de zaak zuiverder gesteld, toen hij het onderscheid tussen de vernieuwing des gemoeds en de wereldgelijkvormigheid aanwees „in het zich nauwgezet houden aan het Woord des HEREN”. „De wereld” — zo schrijft hij — „jaagt haar eigen verzinsels na, maar de Christen verstaat dat God niets behaagt dan hetgeen Hij bevolen heeft.”

Wie over wereldgelijkvormig wil gaan spreken, heeft zich een zeer moeilijk en netelig onderwerp gekozen. Hier is dikwijls sprake geweest van de meest willekeurige exegese. In oude predikatiën werd het eten met mes en vork als wereldgelijkvormigheid gegispt, ook is de boetrede van Jacobus Borstius tegen „het lank hayr” der pruikdragers U misschien bekeñd. In mijn jeugd placht mijn broer mij uit dit perkamenten duo-decimootje voor te lezen, wanneer ik met het geld van de kapper in mijn zak liep. Is dit lang geleden, de ouderen herinneren zich nog levendig de strijd over de haardracht van vrouwen en meisjes en over het blootshoofds gaan der mannen. Alzo kunnen wij zeggen, dat het onderwerp „wereldgelijkvormigheid” erfelijk belast is. Wie het weleens waagde in een publicatie sommige argumenten voor de traditie, die zich ten aanzien van bepaalde zaken gevormd heeft, op hun waarde te toetsen, zag zich „gal per briefkaart” toegezonden. Want wij kunnen zeer lelijk doen. En dat lelijk-doen óók wereldgelijkvormig is. . . . dáaraan zijn wij nog weinig ontdekt.

Kort na de bevrijding kreeg ik bezoek van een Amerikaans predikant. Hij had aan de overzijde van de oceaan een stukje van mij gelezen en hield mij dies voor een groot man. Dit is gezichtsbedrog, dat op lange afstand weleens meer voorkomt. Wij kregen een gesprek over het Christelijk leven in zijn stad. Des Zondags waren alle cinema's en schouwburgen gesloten. Doch dit was niet zo mooi als het leek. Want in de week gingen de belijders naar de „Foto-News”, wij zouden zeggen naar de Cineac. De „Foto-New's was — oordeelde mijn Amerikaanse broeder — tijdens de oorlog een nuttige instelling. Immers, men kreeg daar beelden van het slagveld te zien. Doch in vreedstijd oordeelde hij het bezoek aan zulk een Cineac wereldgelijkvormig, want daarin verschenen beelden van de sport op het witte doek. Om dit standpunt te begrijpen, moeten wij rekening houden met de strijd, die het kost, in die grote Amerikaanse wereld met haar geldzucht en succesjacht het volk Gods bij de vrede des HEREN te bewaren. Overigens leek de redenering van mijn overzeese bezoeker mij niet direct logisch. Aan oorlog is helaas niet altijd te ontkomen, maar ik acht het voor mijn sensatie kijken naar oorlogsgruwelen minstens even wereldgelijkvormig te zijn als het aanschouwen van een of ander sport-evenement. Ik

betoogde zulks dan ook met enige klem, minder om de reden dat het vraagstuk mij persoonlijk erg interesseerde dan wel om der wille van enige jongelieden, die deze Ontmoeting der continenten met spanning bijwoonden.

Mijn vurige broeder wilde echter geen duimbreed toegeven en gebruikte voortdurend de zegswijs „dat wij niet moeten leven volgens het schema dezer wereld.”

Ik meen deze term wel eens in een commentaar te zijn tegengekomen. Dergelijke bondige verklaringen ontroeren mij altijd door hun duidelijkheid. . . . hoewel ik ze meestal niet begrijp. Aan het einde van onze bespreking, die ondanks verschil van opinie in grote hartelijkheid verliep, wisten wij geen van beiden wat wereldgelijkvormigheid nu eigenlijk was. Ik vermoed, dat ieder van ons wel de herinnering bewaart aan soortgelijke discussiën die geen enkele verheldering brachten.

Nu geviel het kort na dit gesprek, dat ik op één Zondag twee preken hoorde over Romeinen 12 vers 1 en 2, welke predikatiën handelden over hetzelfde onderwerp, namelijk de wereldgelijkvormigheid. U begrijpt, dat ik mijn oren spitste! Beide preken waren goed, elk daarvan had haar eigen qualiteiten.

Toen ik de hoofdmoot van de tweede predikatie had aangehoord, stelde ik mijzelf de vraag of ik nu in staat was om in eigen woorden te zeggen waarin wereldgelijkvormigheid nu feitelijk bestond. Ofschoon ik dit geenszins wist aan beide preken, constateerde ik dat ik hiertoe niet bekwaam was. Beschaamd staarde ik door de driekantige ruitjes van het kerkgebouw naar de eik, wiens bladeren wiegelden in de zomerwind, doch geen gedachte viel mij in. Toen heb ik er Paulus zélf maar eens op nageslagen.

II.

Paulus is in Romeinen 12 duidelijk, hij zoekt de eigenaard van het Christelijk leven in het offer. „Ik vermaan u dan, broeders, met beroep op de barmhartigheden Gods dat gij uw lichamen stelt tot een levend, heilig en Gods welgevallig offer: dit is uw redelijke erediens.” Wilt gij dit woord nog even eenvoudig omschreven zien, dan zegt de apostel: „Offert, broeders, maar niet als heidenen die bepaalde zegeningen van de goden willen afkopen alsof zij in een bazaar voor de toonbank stonden. Want dat is niet nodig, immers de HERE is barmhartig. Dat zou ook oliedom van u zijn en bovendien een belediging van de heiligheid Gods. Wijdt u zélf in heel uw existentie, met alles wat gij hebt, door het geloof Gode toe.” Welnu, in dit verband zegt de apostel: „Wordt niet gelijkvormig aan deze wereld.”

De kern van het wereldse leven (voorzoover het niet door Gods Algemene Genade tot offeren bewegen wordt) is zelfhandhaving, actie, daad! In de Christelijke eis tot zelf-offerande wordt de mens weer teruggeroepen tot het eigenlijke van zijn schepping als mens, tot zijn oorspronkelijke bestemming, nu geheiligd en volmaakt in Christus. Niet, alsof de wereld aan de scheppingsorde zou kunnen ontkomen, het is niemand mogelijk zichzelf te leven. Doch een levend offer kan de wereld niet brengen, tot een gééstelijke offerdienst komt zij nooit. Juist dáarin moet de Christen van haar onderscheiden zijn en mag hij haar niet gelijkvormig worden.

Het gaat alzo in de allereerste plaats om de offerande van ons leven aan God. „Koestert geen gedachten, hoger dan u voegen, maar gedachten tot bedachtzaamheid, naar de mate van het geloof, dat God elkeen in het bijzonder heeft toebedeeld. De grondslag van het nieuwe leven is ootmoed. Voor strebers is in het Koninkrijk

der Hemelen geen plaats, voor hooghartigen evenmin. „Weest afkerig van het kwade, gehecht aan het goede”, want zonder heiligmaking zal niemand de Here zien. Weest vurig van geest, dat is heel wat anders dan somberheid. Het is wel nodig op dit Paulinisch woord alle nadruk te leggen, want er is ook dode en dodende degeijkheid. O zeker, wij worden — ondanks onszelven — gedurig tot offeren gedwongen. Het grondpatroon van ons leven kunnen wij niet veranderen, God gedooft niet dat iemand zichzelf leeft. Maar wij slaan geduriglijk, gelijk de zonen van Eli, de krauwel in de pot om tenminste voor onszelf een vet lapje over te houden. Met de psalmist te zeggen: „Nu doe ik U vrijwillig offeranden” schijnt ons slechts in momenten en perioden van ons leven vergund te zijn.

Soms kan ik heimwee hebben naar een kerkgang uit de dagen van mijn jeugd, al was het préékgemiddelde niet hoger en soms zelf iets lager dan tegenwoordig. Nóg hoor ik mijn oude dominee uitroepen: „Al wat aan Hem is, is gans beegerlijk!”

Deze aanhaling moge exegetisch disputabel zijn, de grondgedachte was juist en greep de zielen aan. Dan zong de gemeente van hen „die Sions Vorst erkennen voor hun Heer” en bij deze Davidische lofzang schaamden de molenaars en schuitenvoerders zich hun tranen niet. Eigenlijk ligt in dit liefdeoffer aan de Verbonds-God gans de oplossing van het probleem van de wereldgelijkvormigheid.

Ouderen onder ons hebben een heel stuk gereformeerd leven, dat hun van de jeugd aan lief was. „Van ons vaderlijk erfdeel

aan onze zwerfing, zo spoelt dagelijks een stuk was, zien afbrokkelen. Zoals vloed en tijn knagen Zandzakken noch zinkstukken blijken hier tegen een afdoend middel te vormen. Ik meen, dat wij het asphalt en de industrialisatie als bevredigende verklaring kunnen afschrijven. De mens is niet op het asphalt geslipt „maar toen hij in ere was, heeft hij dit niet verstaan noch zijn uitnemendheid erkend.”

Dat ons leven verslapt en afzakt, zit maar voor een heel klein deel in allerlei moderne situaties. De oorzaak ligt veel dieper. Het is onmogelijk de levenshouding der vaders te behouden, als niet hetzelfde arme-zondaars-geloof in ons leeft, dat hen bezielde. Het is niet anders: wie klodderd met de waarheid, die flodderd met de wandel! DeRoomse dichter Gabriël Smit zegt in een van zijn berijmde psalmen iets over de Verbondsvroomheid van Israël, dat ook de gereformeerde vaders geldt, dat het eigenlijke van hun vroomheid, het eigenlijke van hun strenge levenswandel, uitmaakte:

Zij riepen God, Hij wilde hen verhoren, Zijn antwoord klonk hun tegen uit de wolk, zij hebben Hem als levensweg verkoren, Hij was hun Wet, zij waren Hem een volk!

Godsdienst moet liefde-dienst van de levende God zijn. Als hij dat niet is, dan is hij het meest wereldse dat er op aarde gevonden wordt!

Aan dit liefdeoffer aan God nu wordt de kaars der reine zelf-liefde ontstoken en van dat altaar spatten de vonken der broederliefde en van de liefde tot de naaste, zelfs als deze naaste een vijand is. Het is opmerkelijk hoe Paulus deze dingen dooreenvlecht en het één zelfs niet aan het ander subordineert. In de Bedeling der Schaduw schreef God de Wet op twee tafelen, in de Bedeling des Geestes schrijft God de Wet op één tafel, zó stringent is de eis van liefde tot de broeders en tot de naaste. Echter moeten de vonken der broederliefde van het altaar spatten, waarop wij onszelven als een levend dankoffer de HERE toewijden. Alle „admiration mutuelle” is wereldgelijkvormig. Helaas! ik heb het parfum daarvan in onze kringen meer geroken dan mij lief was. . . .

Het zou goed zijn Romeinen 12 eens een week lang dagelijks voor zichzelf hardop en met aandacht te lezen. Wie bijvoorbeeld de verzen 9 tot 21 op zich laat inwerken en dan niet tot in zijn nieren toe beschaamd wordt over zijn eigen leven en het bestaan van Christus' duurgekochte Gemeente, die heeft — zoals de profeet zegt „een hoerenvoorhoofd; hij weigert schaamrood te worden! Paulus noemt allerlei dingen zo rustig en als vanzelfsprekend op alsof hij de tafel van tien op zijn vingers aftelde. En tóch liggen deze

dingen zo ver van ons af. Wat zijn wij Christenen-op-een-koopje en gereformeerden-van-de-koude-grond!

(Wordt vervolgd)

*) De heer N. Baas, de bekende straatprediker, hield jaren geleden een toespraak over dit onderwerp. Wij zijn blij deze in Opbouw te kunnen afdrucken. De inhoud is nog zeer actueel.

Red.

Doctor J. Douma

Vrijdag 25 november j.l. was een goede, een grote dag voor onze Theologische Hogeschool. Want op die dag vond weer een promotie plaats. In de prachtige, een academisch gebeuren als dit zo stijlvol encadrerende, gothische Lemkerzaal verkreeg ds J. Douma van Rijnsburg de „hoogste eer” welke een inrichting voor hoger onderwijs aan haar leerlingen verlenen kan. Hij werd namelijk bevorderd tot doctor. En dan uiteraard in de „wetenschap der theologie”.

Een promotie is een hoogtepunt in het leven van een Universiteit of Hogeschool. Want dan bereikt een dergelijke „inrichting voor hoger onderwijs” het einde, beter gezegd: de voleinding van wat zij met haar alumni, haar leerlingen, beoogt. De „alma mater” verklaart bij een succesvolle promotie dat weer één van haar kinderen „volwassen” is geworden.

De promotie van dr. Douma verdient om meer dan één reden de volle aandacht.

Vooreerst al vanwege het thema van zijn proefschrift. Dat is: Algemene Genade. Met als nadere precisering: Uiteenzetting, vergelijking en beoordeling van de opvattingen van A. Kuypers, K. Schilder en Joh. Calvijn over „algemene genade”.

Wie een beetje op de hoogte is van wat speciaal in het gereformeerde kerkelijke leven sinds ± 1900 aan de orde is geweest weet dat daarin niet in de laatste plaats de kwestie van de algemene genade, of zoals Kuypers het zei: de gemene gratie, de geesten heeft geboeid. Ongeveer zeventig jaar geleden begon deze grootmeester van het „calvinistisch reveil”, juist op het hoogtepunt van zijn kracht en invloed, voor zijn verbaasde en steeds enthousiaster wordende volgelingen, met het schilderen van het grootse panorama van het ganse mensenleven, in al zijn activiteiten, verbanden, gemeenschappen, zoals zich dat, dank zij Gods gemene gratie, ontplooiën kon en zich ook metterdaad ontplooid had. Ten gevolge van die gemene gratie zo predikte Kuypers, was er nog „leven” mogelijk op de vanwege de zonden door God vervloekte aarde. En niet alleen „leven” maar ook vooruitgang, ontwikkeling en zelfs verbazingwekkende bloei. En wat nog belangrijker was: dank zij die gemene gratie welke naar heel de mensheid uitgaat en daarin haar conserverende en eleverende kracht uitoefent, was het mogelijk dat het volk Gods, de kerk, door een gelovig leven uit Gods particuliere genade op „alle terreinen des levens”, kwam tot een christelijke cultuur: tot een christelijke staat, een christelijke maatschappij, een christelijk gezin, christelijke wetenschap, kunst enz. Men moet het van de mensen die rond de eeuwwisseling de van week tot week in De Heraut verschijnende hoofdstukken van Kuypers „De Gemeene Gratie” verslonden, gehoord hebben om te beseffen welk een geweldige beleving het voor de generatie van die dagen geweest is zó door een geniale hand een volledige wereldbeschouwing voorgetoverd te krijgen! Men voelde zich daardoor rijk en gelukkig. Men zag diepte, perspectief, doel in de geloofsworsteling. Men wist hoe en waarom en met welk effect men die strijd aanpakken, volhouden en — winnen kon. De Kuypers-kenner en -vereerder dr Rullmann schreef eens over dit, Kuypers' misschien wel meest kuypersiaanse en geniale boek: „We durven... zonder vrees voor tegenspraak beweren dat wie dit werk onder de knie heeft, een levens- en wereldbeschouwing bezit, waarvan de wederga in heel de geschiedenis der wijsbegeerte niet voorkomt.”

Lange tijd werd wat Kuypers over de algemene genade had geschreven wel zo ongeveer als het eind, als het definitieve, beschouwd van wat daarover en in verband daarmee over de grondslag van een christelijke cultuur kan worden gezegd. Trouwens — wie waagde het in de eerste decennien van deze eeuw deze grootmeester in dezen te weerspreken? Zijn culturele

standing en kerkelijke positie werden daarmee op het spel gezet! Er werd in die jaren, niet het minst tengevolge van het werk der gereformeerde jongelingsverenigingen enorm veel over de gemene gratie gesproken! Een enkeling verzuchtte toen wel eens dat de gemene gratie zulk een aandacht vroeg en de geesten zo boeide dat het scheen alsof men de particuliere genade vergeeten was.

Een goede dertig jaar geleden begon evenwel de kritiek op Kuypers conceptie los te komen. Voorzichtig, eerbiedig — maar ze kwam! Vollehoven en Dooyeweerd, De Graaf en vooral Schilder en Greijdanus begonnen hun kritische vragen te stellen. Kan buiten Christus, de Verlossingsmiddelaar, nu wel van genade sprake zijn? Mag, kan men van gemene gratie spreken zonder tegelijk ook alle nadruk te leggen op een gemeen mandaat, een gemene opdracht, met alle consequenties van dien? Is het geoorloofd te spreken van een genade die alleen van Christus de Scheppingsmiddelaar uitgaat? Ja, was de idee van een Scheppingsmiddelaar wel te verenigen met de boodschap van de Bijbel? Ten slotte werd de radicale vraag gesteld: Kan men een „genade” die uiteindelijk niet de zaligheid tot vrucht heeft, maar meewerkt ter verzwaring van het oordeel, nog wel legitiem „genade” noemen?

In de rampzalige synodale bemoeiingen met de zogenaamde „leergeschillen” speelde ook de kwestie van de algemene genade een belangrijke rol. In de geheime synodezittingen van het jaar 1942 die resulteerden in de uitvaardiging van de beruchte leeruitspraken werd zelfs over de „loochening” van de algemene genade méér en feller gesproken dan over alle andere kwesties. Nooit vergeet ik de vernietigende vonnissen die mannen als Grosheide en Waterink over de critici van Kuypers gemene-gratie-project toen deden horen. Onder de leeruitspraken was er dan ook één over de gemene gratie. Dat was één van de slechtste. De voorzichtige en zachtzinnige ds De Graaf van Amsterdam schreef mij in die dagen eens: „Ik loop er nog wel eens over te denken, of ik bij de volgende synode niet een gravamen zal indienen tegen de onzinnige vierde conclusie over de algemene genade.”

Na de vrijmaking is er binnen de kring van onze kerken niet zoveel meer over de algemene genade te doen geweest. Globaal genomen leefde men bij wat door Schilder dienaangaande was gezegd. Dat wil zeggen: men wees de idee van een **algemene genade** af. Maar er bleek weinig van dat men zich werkelijk en grondig in diens beschouwingen verdiepte. En van een sympathetische kritiek was weinig te bespeuren. De discussie over de gemene gratie was wel zo ongeveer tot stilstand gekomen.

Buiten de kring van de gereformeerde kerken trokken Kuypers Gemene-gratie-beschouwingen ook al heel gauw de aandacht. Ze vonden instemming maar lokten ook uit tot scherpe kritiek. Haitjema schreef reeds in zijn jeugd dat de aanvaarding van de leer der gemene gratie moest leiden tot verwereldlijking. Van Ruler publiceerde nog vóór zijn promotie een knappe, fascinerende studie over „Kuypers idee ener Christelijke cultuur”. Zijn boek werd een bewegende kritiek op wat Kuypers had geleerd. Van Ruler ziet Kuypers als een spiritualist wat betreft de particuliere, de zaligmakende genade. Die particuliere genade ziet Kuypers namelijk volgens Van Ruler alléén in de door de Geest zonder het Woord gewerkte wedergeboorte. Een wedergeboorte die het ganse door God geschenken heil omvat maar zo in de ziel opgesloten blijft. De gemene gratie is dan het medium, de brug die van de particuliere genade naar de cultuur leidt. Kuypers heeft die brug nodig om tot zijn „christelijke actie” op alle „terrein des levens” te komen. De algemene genade vormt het aanknopingspunt daarvoor. Sinds Haitjema

en Van Ruler schreven voorts ook nog S. J. Ridderbos en Rothuizen over de gemene gratie. Vooral wat de laatste betoogde in zijn dissertatie Primus usus legis (eerste functie der wet) trok de aandacht. Uitgaande van de hoge waardering voor de gemene gratie zoals die bij Kuypers gevonden wordt en waarmee Rothuizen het van harte eens is, leerde deze dat men de nodige eerbied en dankbaarheid moet opbrengen voor wat de wereld in eigen kracht aan humaniteit presteren kan. Christenen hoeven daarom niet altijd hun handen naar de wereld uit te strekken. Dank zij de gemene gratie is die in het echt humane nog heel wat mans. Ze kan wat dat betreft zelfs wel eens een adembenemend schouwspel opleveren!

Als men iets van deze discussies afweet en daardoor ook enig besef heeft gekregen van de belangrijke vragen welke met de idee van de algemene genade in het gezichtsveld komen is de promotie van dr. Douma alleen reeds vanwege het onderwerp van de door hem verdedigde dissertatie een belangrijk gebeuren in het leven van de School en ook van de Kerk. Ik wil er daarbij op wijzen dat na de proefschriften over het Verbond en de Verkiezing welke door leerlingen van prof. Jager werden bewerkt nu de algemene genade aan de beurt kwam. Dat betekent dat de drie realiteiten welke in de dertiger jaren volop in de belangstelling stonden, om welke zich ook de reformatische beweging van die jaren voor alles concentreerde en waarentrent in 1942 de onrijpe en fatale leeruitspraken werden uitgevaardigd thans alle drie een grondige wetenschappelijke behandeling in een proefschrift hebben gekregen.

Maar zeker niet alléén en allerm minst in de eerste plaats vanwege het thema van zijn dissertatie was de promotie van dr. Douma belangrijk. Dat was ze nog veel meer vanwege de kwaliteit van het werkstuk dat hij leverde. Dat is, ik zeg het zonder enige aarzeling voluit een „meesterstuk”. De enorme, uiterst weerbarstige en complexe stof welke hij te behandelen had beheerst Douma met een gemak en een souplesse die bewondering verdient. Daarbij getuigt de wijze waarop hij deze stof behandelt, ordent, kritisch verwerkt van een bijzondere theologische denkkraft. Wat hij zeggen wil zegt hij daarbij op glasheldere wijze en in een — in de beste zin van het woord — moderne, lucide taal. De dissertatie van dr. Douma is een overtuigend bewijs van zijn theologische vakbekwaamheid.

Daarbij is het een verheugende en verwarmende ervaring dat dr. Douma zich met deze wetenschappelijke arbeid voluit als een gereformerd theoloog in de rij van de doctores ecclesiae opstelt. Niet dat we ooit iets anders van hem hadden verwacht! Maar het in concreto te zien geeft toch weer een bijzondere vreugde. Tengevolge van persoonlijke omstandigheden heeft dr. Douma, na in Kampen zijn kandidaats-examen te hebben afgelegd — terwijl het contact met Kampen zo goed bleef als maar mogelijk was — zich aan de Stedelijke Universiteit van Amsterdam voorbereid voor het doctorale examen. Hij legde dat daar „cum laude” af. Maar daarna bereidde hij zich — nu in hartelijk contact met zijn Amsterdamse leermeesters — in Kampen voor op zijn promotie. Wat hem daartoe bewoog zegt hij in het slot van zijn dissertatie met deze sobere, maar veelzeggende woorden: „Om meer dan een reden wilde ik deze studie gaarne afsluiten met de verdediging van een dissertatie te Kampen. Nog sterker dan vóór mijn Amsterdamse periode met alle daarin ondervonden hartelijkheid, wist ik mij geestelijk aan Kampen verbonden. Bovendien wilde ik een studie, waarin een kritische confrontatie met de opvattingen (ook) van K. Schilder niet kon ontbreken, liever verdedigen aan de Hogeschool, in welker historie deze theoloog als gereformerd dogmaticus zo'n grote plaats heeft ingenomen.”

Dit woord van dr. Douma brengt mij als vanzelf tot een volgende opmerking die ik in verband met zijn proefschrift wil maken. Die is deze, dat zijn kritiek op een bijzonder hoog peil staat. Niet alleen wetenschappelijk maar vooral ook ethisch, religieus. Dr. Douma heeft kritiek, diepgaande kritiek op Kuypers, Schilder en — in mindere mate — ook op Calvijn. En voorts op Van Ruler en Rothuizen. Het leveren van zulke kritiek is voor een jong theoloog een waagstuk. Maar hij moet dat, juist dat, aandurven. Daar gaat het nu eenmaal in een dissertatie, zoals in heel de theologie, om. Aan napraten of alleen maar refereren of herkauwen van iemands opvattingen hebben we niet zoveel. Kritiek is daarom geboden. Maar — hoe dikwijls loopt het met zulk een kritiek mis. Ze gaat niet diep genoeg en wordt dan oppervlakkig. Ze brengt niet

alle factoren in rekening die haar moeten bepalen en wordt zo eenzijdig. Ze kan — bewust of onbewust — beheerst worden door vooringenomenheid, zo niet door wantrouwen, afkeer of zelfs haat. Ze kan de bekritiseerde dingen in de schoenen schuiven waaraan hij zelfs niet heeft gedacht. Of hem consequenties opdringen die hij met verontwaardiging afwijst. Kortom, kritiek kan zo gauw ontaarden, en ontaardt ook dikwijls, in onrechtvaardig behandelen, grieven, wonden, verdacht maken, het aantasten van iemands naam en positie, ja in wonden en „afmaken”. Speciaal onder theologen is dit kwaad zeer verbreid. Niet voor niets spreekt men reeds sinds eeuwen over de „rabies theologorum”, de hondsdelheid der theologen. De gereformeerde kerken hebben hun portie daarvan in ruime mate ontvangen.

Van al dit kwaad is er bij Douma niets te bespeuren. Hij laat zijn theologen tot het laatste toe uitspreken. Het let op alle nuances in hun denken en spreken. Hij weegt zorgvuldig alles af wat voor de opbouw van de kritiek nodig is. Hij laat zijn „tegenstanders” zo ten volle recht wedervaren. Ik ben ervan overtuigd dat mannen als prof. Van Ruler en prof. Rothuizen die in Douma's boek zakelijk zeer scherp worden gekritiseerd blij zullen zijn met deze kritiek. Zo gekritiseerd worden, dat wil zeggen: zo ernstig te worden genomen in zijn beschouwingen, ze zo zorgvuldig afgewogen te zien en zo „sine ira en studio” te worden „weerlegd”, is een éér.

En — bij alle kritiek welke Douma levert blijft de geloofsgemeenschap met de gekritiseerden onverzwakt functioneren. In het bewogen slot van zijn boek schrijft hij de prachtige woorden: „Onze kritiek op Schilder en Kuiper dient binnen de juiste perken te blijven. En dat niet alleen, omdat wij slechts één thema uit het omvangrijke oeuvre van beide theologen behandeld hebben. Maar vooral, omdat wij hen in de behandeling van dit thema hebben leren kennen als belijders van de Christus, die kerk en land

met het evangelie wilden dienen en dat ook gedaan hebben... Wij behoeven de grote onderlinge verschillen tussen Calvijn, Kuiper en Schilder waarlijk niet te relativiseren om hun onderlinge harmonie in de lof op Christus voortdurend op te merken”.

Dat alles en nog veel meer overwegende begroeten we de dissertatie van dr. Douma met grote vreugde en dankbaarheid. Het is een eer voor onze School dat een zo lofwaardig werkstuk door een van haar leerlingen werd geleverd. Zijn boek, dat is zeker, zal een blijvende en belangrijke plaats innemen in de literatuur over de algemene genade. Niemand zal over deze zaak in verband met Kuiper, Schilder en Calvijn kunnen schrijven of hij zal ook met Douma's arbeid moeten rekenen. Ik weet zeker dat zijn dissertatie ook buiten onze kring grote aandacht zal trekken. Juist in onze tijd met zijn diepgaande cultuurcrisis heeft zijn boek aan christenen veel te zeggen. Met deze studie heeft Douma en in hem de School een bijdrage, en dan een positieve, een gereformeerde bijdrage mogen leveren in de worsteling der geesten in onze dagen. Daar is de Theologische Hogeschool toch immers vooral voor! Predikanten ontvangen in dit boek een waardevol geschenk dat voor hun arbeid van grote betekenis kan zijn. En het werk voor gereformeerde politiek, gereformeerd onderwijs en de gereformeerde activiteit in het maatschappelijke leven zal zich om haars levens wil met grote ernst rekenschap hebben te geven van wat Douma aan de orde stelde. Het raakt niets minder dan haar grondslag, uitgangspunt en doelstelling en dus haar wezen en toekomst.

Zo zijn we Gode dankbaar voor wat Hij in Douma's boek gaf.

En bij dezen bieden redactie en medewerkers van Opbouw de jonge doctor theologiae hun hartelijke gelukwensen aan. God geve hem nog vele jaren van vruchtbare arbeid.

C. V.

De Heilige Schrift als Woord Gods

(Slot)

Berkouwer verzet zich in zijn boek tegen een docetische opvatting van de Heilige Schrift en met reden. Met docetisch wordt hier bedoeld, dat wij in ons nadenken over de Heilige Schrift niet in rekening zouden brengen, dat Gods Woord tot ons kwam door mensendienst en in menselijke woorden. Dat blijkt voluit in de geschiedenis van de erkenning van de kanon. Maar tegelijk blijkt hoe belangrijk het gezichtspunt is, dat ontwikkeld werd in het hoofdstuk over het getuigenis van de Heilige Geest. De enige grond voor de kerk om de boeken, genoemd in artikel 4 N.G.B., te ontvangen voor „heilig en kanoniek, om ons geloof daarnaar te reguleren, daarop te gronden en daarmee te bevestigen”, ligt dan in die boeken zélf. Er zijn geen criteria voor de canoniciteit van die boeken buiten hun inhoud om. Dat houdt Berkouwer uiteraard staande tegenover de roomse opvatting, die de canoniciteit van de Bijbelboeken beslist vanuit de ecclesiologie: de kerk spreekt dan het laatste woord. De reformatie stelde daar tegenover het „wij ontvangen” van art. 5 N.G.B. De functie van de kerk in dat „ontvangen” is alleen registratief. Berkouwer wijst hier Kuiper af, die wilde spreken van een bijzondere providentia bij het vaststellen van de kanon: dan is er een soort „aposteriorische goddelijke sanctie”. Herman Ridderbos heeft in 1955 in zijn bijzonder scherpzinnig en interessant boekje „Heilsgeschiedenis en Heilige Schrift van het Nieuwe Testament” een belangwekkende poging gedaan toch in de heilsgeschiedenis een soort van criterium canonicitatis te ontwikkelen: de canon van de schrift is direct betrokken op de heilsgeschiedenis. Berkouwer gaat een heel eind met Ridderbos mee, maar aarzelt toch op het beslissende punt. Hij spreekt van een misverstand: het gaat Ridderbos niet om een nieuwe erkenningsgrond in de heilsgeschiedenis te formuleren, maar om de canon te laten zien in haar directe betrokkenheid op de heilsgeschiedenis⁵⁹. We kunnen Berkouwers aarzelingen begrijpen, hoe belangwekkend ook de beschouwingen van Ridderbos over de heilsgeschiedenis zijn, we zouden daarin toch niet graag de erkenningsgrond van de canon funderen. Het gaat om de door de kerk naar haar inhoud verstante Bijbelboeken, zelfs boeken als Jacobus en 2 Petrus, die tot in de reformatietijd wat hun

canoniciteit betreft in kritische bespreking waren.

Een ander belangrijk punt in Berkouwers boek is zijn besliste afwijzing van Bultmann's existentiale hermeneutiek. We kunnen er niet breed op ingaan, het is een onderwerp op zichzelf; wie zich ervoor interesseert verwijzen wij naar de dissertatie van dr. C. Trimp, die de kwesties rond Bultmann breed heeft besproken. Berkouwers grondbezwaar is, dat bij Bultmann de analyse van het mens zijn des mensen mede bepalend wordt voor de structuur van het kerugma. De analyse van de mens aan wie het kerugma (de boodschap) geadresseerd is, wordt dan beslissend voor de exegese van de teksten. Zeer interessant is, dat Berkouwer hier de kritiek op zijn correlatieve methode, geoefend door prof. Berkhof, ter sprake brengt. Volgens Berkhof in zijn door ons destijds in de bespreking van de feestbundel van prof. Berkouwer „Ex auditu verbi” gememoreerde kritiek, loopt prof. Berkouwer in zijn methode gevaar alleen datgene in dogmatische bespreking aan de orde te stellen, wat onmiddellijk vanuit de Schrift ons aanspreekt op het geloof. De inhoud van de openbaring wordt dan vanuit het geloof bepaald. Berkouwer wijst deze kritiek van de hand. Een van zijn grondovertuigingen is, dat „het handelen Gods de mens, zijn subjectiviteit zijn geloof, te boven gaat”. Het te boven gaan van de correlatie openbaring-geloof is een „essentiële dimensie” van het evangelie⁶⁰. Wel houdt Berkouwer krachtig staande, dat wij in ons spreken over de Schrift voluit rekening te houden hebben met de gerichtheid van het kerugma der Schrift: de boodschap aangaande God in Christus, die gericht is op het geloof: zie Joh. 20 : 31, Rom. 15 : 4. Daarom moeten we de Schrift ook niet „overvragen” inzake kwesties, die met deze gerichtheid geen verband houden.

In het slothoofdstuk van zijn boek brengt Berkouwer allerlei nieuwere vragen ter sprake, die gerezen zijn terzake van Gen. 1-3, Romeinen 5, alles wat verband houdt met de verwijding van onze kennishorizon inzake de historische achtergrond van de Schrift. Hij wil bij al deze kwesties krachtig vasthouden aan de reformatorische grondregel: Sacra scriptura sui ipsius interpres, d.w.z. de Schrift is haar eigen uitlegster. Hij wijst erop — en dat is belangrijk

TE BERDE

Het is niet verwonderlijk dat agenten en politieambtenaren in het algemeen in de politiek willen gaan. De kranten brachten de vorige week het bericht dat enkele politiefunctionarissen het initiatief hebben genomen tot een partij van gezagshandhaving. Men heeft de indruk dat de politici te weinig opkomen tegen tendentieuze berichtgeving, die altijd in het nadeel van de politie uitvalt.

Zowel in hun mening dat de berichtgeving in het algemeen in het nadeel van de politie uitvalt als in hun mening dat de politici daartegen te weinig opkomen, hebben zij het gelijk aan hun kant. Men moet wel de indruk krijgen van de meeste berichten over de politie dat een politiemans een slecht en gemeen karakter heeft. Anders was hij niet bij de politie. En als er relletjes gemaakt worden en de politie treedt op en slaat er desnoods op, dan staat er altijd wel een kamerlid klaar om vragen te stellen aan de minister, niet over degenen die de straat misbruiken, maar over degenen die geroepen zijn de orde te handhaven. En dat de politieambtenaren dit zal worden is goed te begrijpen. Ook mag wel geconstateerd worden dat bij die partijen, die dan nog wel prijs stellen op handhaving van het gezag er toch maar weinig opgekomen werd voor de politieambtenaren, die de critiek hadden te verduren. En vrijwel altijd ten onrechte. Het is — God dank — in ons land nog wel zo dat men als rustig burger op de openbare weg niets te vrezen heeft van de politie. Wie de straat gaat gebruiken om politieke strijdvragen te beslissen of daarvoor propaganda te maken die moet de consequenties dan maar aanvaarden. Dat door de goedwillende volksvertegenwoordigers niet duidelijk gesteld is dat al dit soort critiek op de politie op moet houden, is terecht een grief tegen de partijen, die bestaan.

In Amsterdam waren er twee leden van de motordienst, die weigerden meer te werken aan een televisiespel van de K.R.Q. Deze agenten weigerden dat omdat door de televisie juist de Amsterdamse politie zo vaak ongemotiveerd aangevallen wordt. De commissaris maakte er toen maar „dienst” van. Iets wat op mij de indruk maakt van misbruik van macht. Deze agenten hadden natuurlijk groot gelijk. De commissaris had moeten zeggen: „jullie hebt groot gelijk. Ik sta achter jullie.”

Verder is het echter de vraag of die politieambtenaren, die nu een eigen partij willen oprichten hun doel niet juist voorbijschieten. Ze hebben gelijk in hun kritiek. Ze hebben gelijk in hun doelstelling. Maar door er nog een kleine partij bij te maken, wordt de handhaving van het gezag in onze samenleving niet makkelijker, maar moeilijker. Hun partij kan gerust gezien worden als een onbetaalde rekening van andere partijen. Maar hoe meer partijen er in ons land komen, hoe onregeerbaarder het land wordt. En dat is toch al erg genoeg, zoals uit de laatste kabinetcrisis wel bleek. Hoe slechter indruk de parlementaire democratie maakt, hoe meer de ontevredenheid met ons huidige systeem zal toenemen, hoe meer gevaar er ook is dat het gezag steeds verder wordt ondermijnd. Een regering heeft — om goed te kunnen regeren — de steun van het parlement nodig. Hoe meer partijen er zijn, hoe moeilijker het valt om die steun te realiseren. Hoe meer invloeden tegen het rechtmatige gezag en tegen onze parlementaire democratie het voor 't zeggen krijgen.

Daarom kunnen we alleen maar concluderen dat het oprichten van een eigen politie-partij precies het tegenovergestelde zal bewerken van wat de oprichters beogen. Beter deden zij eraan hun eigen vertegenwoordigers, die ze al hadden, duidelijk te maken dat het hoog tijd wordt tegen het stelselmatige gewroet tegen de politie stelling te nemen.

De regering staat er niet onschuldig aan. Het ontslag van de commissaris Van der Molen door de regering heeft voedsel gegeven aan het gestook tegen de politie. „Als je maar lang kantert krijg je op de duur toch wel wat gehoor”, zo zal men nu wel redeneren.

Er is wel verband tussen oorzak en gevolg. Ook in de gezagshandhaving.

Amelink.

— dat de gereformeerden zich nimmer van deze vragen hebben gedistancieerd. Berkouwer wil in deze kwesties de vrijheid der exegese niet aan banden leggen. Ze is niet in strijd met de confessionele gebondenheid van de Schriftuitlegger: de confessie wil immers altijd weer gelezen worden tegen de achtergrond van de Schrift. We vonden hier een zeer waardevolle aansluiting bij Abraham Kuiper, die er ook voor pleitte, dat de kerk niet zou leven bij het water uit de kruik (de confessie) maar bij de Fontein waaruit het water ontspringt⁵⁸⁾.

We staan in het laatste deel van dit boek voor allerlei kwesties die de laatste jaren aan de orde zijn gekomen in het nieuwere Schriftonderzoek. Berkouwer bespreekt vooral het licht, dat de exegeten de laatste tijd hebben laten vallen op de evangeliën als kerugmatisch bepaalde geschriften, d.w.z.: ieder evangelie beschrijft de heilige geschiedenis vanuit het eigen gezichtspunt, dat de evangelist daarop wil laten vallen. Dat is trouwens een ontwikkeling, die al lang aan de orde is: Greijdanus schreef in 1922 al zijn „Hoofddoel en gedachtengang van Lucas' Evangelieverhaal”, waarin hij uiteenzette, dat Lucas zich in zijn beschrijving van het werk van Christus heeft laten leiden door zijn opvatting van het hoofddoel van Christus' werk, zijn Christustekening. „Wat hij eerder of later verhaalt, zegt hij daarmee nog niet, in historischen samenhang voor te stellen”⁵⁹⁾. Daarmede is echter de betrouwbaarheid van hetgeen hij verhaalt, niet in geding. De „betrouwbaarheidsvraag”, aldus Berkouwer, is legitiem⁶⁰⁾. We zijn van mening, dat, wanneer de gereformeerden ernst blijven maken met de regel, dat de Schrift haar eigen uitlegster is, allerlei kwesties tenslotte door de exegeten moeten worden opgelost. Op dit punt is er nog veel te doen.

Al met al: we zijn dankbaar voor dit boek. We zijn het niet eens met hen in onze kring, die een boek als dit terzijde schuiven, omdat er zoveel van „problemen” gesproken wordt. Ze zouden gelijk hebben, indien het boek niet de weg in deze problemen wees. Een man als K. Schilder nam destijds de moeite exegetisch allerlei „problemen”, die in de Assertijd naar voren werden gebracht, rustig te bespreken. In zijn „Hoorntoot” gaf hij waardevolle exegetische bijdragen. De vragen liggen nu weer anders. Berkouwer nam de moeite er op in te gaan

en de weg tot oplossing van de problemen te wijzen in de oude regel, dat de Schrift haar eigen uitlegster is. De vorige generatie onder de gereformeerden hechtte veel waarde aan de harmonistiek van allerlei verschillen in het spreken van de Schrift over bepaalde gebeurtenissen uit de geschiedenis van Israël en van de Here Christus. Ik vind het waardevol, dat thans de oplossing minder in de harmonistiek dan in de eigen aard van het spreken van de Schrift in de verschillende Bijbelboeken wordt gezocht. En het meest waardevol is, dat ook dit boek ons voor de goddelijkheid van de Schrift wil terugdringen naar haar inhoud. De wijze van totstandkomen, haar inspiratie, is immers beleden vanuit haar inhoud. Daardoor komt er ook meer aandacht voor de Schrift als het zwaard des Geestes. De Schrift is aan de kerk gegeven om haar inhoud te verkondigen in de levende prediking van het Evangelie, waardoor de Heilige Geest het geloof werkt. De beste weerstand tegen de moderne aanvallen op de Schrift is een levende, krachtige prediking van haar inhoud, Jezus Christus en die gekruist. Wat dat betreft deelt de Schrift in de ergernis, die deze prediking blijft wekken bij wie niet in geloof Christus als Borg en Verlosser omhelst. Het Woord werd vlees; de Geest bedient Zich van het door mensendienst vastgelegde Woord Gods: we leven in de bedeling van Pinksteren.

Enschede.

R. H. Bremmer.

⁵⁸⁾ De Heilige Schrift, I, blz. 107.

⁵⁷⁾ A.w., blz. 165, zie noot 159.

⁵⁸⁾ A.w., blz. 203, zie Kuiper, *Encyclopedie*, II, blz. 551. Kuiper schreef o.a. „De historie der Scholastiek heeft dan ook getoond, hoe veelszins de Theologie in haar taak tekort schoot, toen de uiting der vrije gedachte gesmoord en critiek op de confessie een halszaak werd” (551). Verder zegt Kuiper: dat „de critiek der theologische wetenschap” de kerk „tot zegen” kan zijn, in zoverre hierdoor „gestadige prikkel wordt geboden, om van de confessie op Gods Woord terug te gaan” (552). Ter overweging aangeboden!

⁵⁹⁾ Hoofddoel en gedachtengang van Lucas' Evangelieverhaal, 1922, blz. 41.

⁶⁰⁾ De Heilige Schrift, I, blz. 212. Ook volgens Greijdanus is dus het niet geven van een exacte beschrijving van de gang van Christus' werk door Lucas niet in het minst in strijd met de betrouwbaarheid.

Kunst en Vrijheid

I

Het zijn niet alleen moderne filosofen die spreken over het absurde. En het speelt niet alleen een rol bij dichters en schrijvers.

De beeldende kunstenaars gingen hen voor, en het heeft goede zin om over het absurde in de kunst te spreken al vóór 1914. Bij het toneel is het nu haast een rage. Albee, Pinter en hoe ze verder mogen heten worden alom gespeeld. Gezien de propaganda die er voor gemaakt wordt en de wijze waarop men er over spreekt is men haast geneigd te zeggen dat het een nieuwe religie is. Ten diepste is het ook een religie, een moderne, onchristelijke, soms zelfs uitgesproken anti-christelijke. Echter, hoewel het absurde in het toneel nu pas met kracht naar voren komt, is het er al lang. Een van de eerste absurde stukken werd geschreven nog vóór 1900 door Jarry: Ubu Roi, waarin ook al duidelijk anarchistische tendenzen aanwezig waren. En in 1928 maakte de later beroemd geworden Spaans-Mexicaanse cineast Buñuel zijn debuut met een sinds die tijd steeds zeer belangrijk geachte korte film: Een andalusische hond.

Nog even iets over het absurde. Een man als Sartre heeft steeds betoogd dat deze wereld absurd is, d.w.z. dat deze zo vol tegenspraken zit en zo weinig voldoet aan de eisen die de moderne mens eraan zou willen stellen dat er geen redelijkheid en geen zin in te ontdekken valt. Hij had gelijk, n.l. dat indien men God verwerpt deze wereld geen zin meer heeft, zoals hij ook gelijk heeft dat deze wereld, Gods schepping — ik zeg gelukkig — de mens geen kans geeft haar geheel naar eigen believen in te richten. Maar de vorm waarin hij het zei, de taal die hij gebruikte, was gewoon, d.w.z. bijzonder fraai Frans met normale grammatica etc. Als we hierboven over het absurde spraken t.a.v. het toneel b.v. gaat het eigenlijk nog verder: dan worden dezelfde gedachten ons duidelijk gemaakt door ook in de vorm en in het „verhaal” en in de

voordracht absurd te zijn of te doen: zo zijn deze mensen beter in staat uit te zeggen wat ze eigenlijk bedoelen, en laten ze beter uitkomen hoe absurd onze wereld is, hoe veel tegenspraak, ijdelheid en zelfbedrog en leegte er wel is — nogmaals, in zekere zin terecht. Het merkwaardige is dat zij inderdaad op deze wijze iets kunnen uitzeggen, iets uitdrukken. Het komt er dus op neer dat de beschouwer of toeschouwer inderdaad niet kan begrijpen of uitleggen wat hij hoort en ziet en toch aangesproken wordt en toch een boodschap meekrijgt.

Vorig jaar hebben we op het C.C.S. congres het filmpje van Buñuel „Een andalusische hond” gedraaid, waarna ik mijn lezing hield, waarbij ik geprobeerd heb zijn boodschap te confronteren met die van de bijbel. Wat ik toen gezegd heb volgt hier nu. Een winst in het bekijken en beluisteren van zo'n werk is dat men inderdaad voor de diepste vragen gesteld wordt en dat alle goedkope antwoorden onmogelijk worden. Een winst is ook dat we zo kunnen ontdekken wat het eigenlijk wel betekent als het evangelie ons zegt dat wij in Christus vrij zijn, en dat wij Hem er te meer om gaan danken — en te meer bang worden om deze vrijheid zichzelf of zijn medechristenen te laten ontnemen door wie dan ook, ook niet door kerkelijke leidslieden. Hier dus de lezing:

De cineast Buñuel zei zelf over zijn film „Un chien Andalou”¹⁾ — zich richtende tot de critici die het stuk bespraken uitsluitend vanuit het gezichtspunt van vorm en Kunst, interessant en boeiend, een soort suprem spel waarover zij rustig konden praten omdat zij het meemaakten zonder dat hun hart geraakt werd, of liever, omdat zij hun geraaktheid onderdrukten, bang anders niet mee te tellen, kortom, tot de mens met de snob-houding²⁾ —: „Die troep die mooi of poëtisch heeft kunnen vinden wat, in de grond der zaak, niet anders is dan een wanhopige en bezeten oproep tot moord”³⁾.

Een oproep tot moord. De film toont een gefrustreerde liefde, die overigens niet veel dieper gaat dan sexuele drift, sadisme, moord, met toeschouwers die of onverschillig zijn, of alleen maar nieuwsgierig zonder echt bewogen te worden; een wereld vol van dood, verrotting, angst en pijn, niet alleen zonder enige vreugde maar ook zonder enig soulaas of enige hoop op uitkomst, een wereld kortom die verkeerd is, slecht tot in zijn diepste wezen⁴⁾.

Wij, in onze welvaartstaat, zittend in onze gemakkelijke stoelen, verzorgd en maar al te gerust — de onrust die er diep in ons is over mogelijkheid van oorlog, van economische crisis, van persoonlijke dood onderdrukken we al te gemakkelijk —, wij zijn misschien geneigd in Buñuel een sadist te zien, of een abnormaal mens, een bezetene. Bezeten is hij wel, maar niet in klinische zin, bezeten door een geloof, een idee, een overtuiging, welke hij in deze film cru en wat al te dogmatisch surrealistisch²⁾, maar later in gewonere films evenzo overluid uitspreekt: de orde dezer wereld is door en door rot, en tenzij kerk en overheid, wetten en normen vergaan zal er geen betere wereld komen, geen einde aan de onmogelijkheid om goed te doen. Kortom, Buñuel is een echte anarchist, die gelooft in terreur en revolutie, die de wetteloosheid preekt. Hijzelf echter is als mens uitzonderlijk zachtvaardig en op generlei wijze excentriek of geestelijk gestoord.

Des te meer is het duidelijk dat hij ons voor zeer diepe vragen stelt. Wat is het antwoord der Schrift, Gods Woord zelf. Ook hier ontmoeten we ellende en verdrukking, zonde, hebzucht en hypocrisie, hoererij en zinnelust, ziekte, dood, oorlog. En dat niet in een goedkoop schema, waarbij het de slechten slecht vergaat. De psalmen spreken over voorspoed der goddelozen — Psalm 73 b.v. — en over de ellende der mensen, ook van de gelovigen, temidden van onrecht en dreiging van dood. De bijbel is realistisch, misschien nog veel realistischer dan Buñuel en de zijnen, als het gaat om de constatering van 's mensen ellende — dat laatste niet in theologische zin te verstaan —.

De bijbel zegt het zo: „De aarde is ontwijd door haar bewoners, omdat zij de wetten hebben overtreden, de inzettingen ontdoken, het eeuwig verbond verbroken. Daarom verslindt een vloek de aarde en moeten hare inwoners boeten” (Jes. 24:5,6). Het is de zonde die als zodanig reeds direct lijden en kwaad, harteloosheid en barmhartigheid met zich meebrengt (Rom. 1:28-32), welke maakt dat het dodenrijk zijn keel opensperst en de mens wordt verlaagd en de man vernederd (Jes. 5:14, 15). Hoewel er spotters zijn die zeggen dat God zich dan maar moet haasten met zijn oordeel (Mal. 2:17; 2 Petr. 3:3) opdat zij het kunnen zien, mogen wij weten dat de toorn des Heren ontbrand is tegen al deze ongerechtigheid, zodat de bergen beven en de lijken midden op straat zullen liggen als vuilnis (Jes. 5:25).

Als God zich verbergt en de mens — voorlopig — zijn gang laat gaan, dan is dat eigenlijk nog veel erger: de zich verbergende God is ook de toornende God (Psalm 89:47; Jes. 57:17) — in die situatie kan immers de zonde ongestraft zijn weg gaan.

God, de Here HERE van het oude en nieuwe testament, toornt tegen het kwaad omdat het er niet hoort te zijn, omdat Hij Zijn goede schepping anders bewoond wilde zien door mensen. Het is zijn liefde tot de mens die maakt dat Hij het kwade niet kan zien.

Er is dan ook een oplossing voor de situatie, echter niet in een revolutie die een verkeerde sociale of economische orde zou kunnen verbeteren: de mens blijft immers slecht en tot kwaad geneigd. Neen, geen oplossing, maar verlossing is het waar de bijbel over spreekt. En daarom ook worden de mensen opgeroepen tot bekering. Bekeert u, bekeert u, is dan ook de roep der profeten. Bekeert u voordat het oordeel komt. Poog maar niet over de situatie heen te leven, zeggende „laten we eten en drinken en vreugde bedrijven, want morgen sterven wij” (Jes. 22:13). Want deze oplossing, als zij die naam al waard is, is te goedkoop, en getuigt van bijzonder weinig werkelijkheidszin.

De bijbel geeft Buñuel dus wel gelijk, zo schijnt het, ook al is de oplossing die hij voorstelt een andere. Maar Buñuel zelf wordt door de psalmist aldus vermaand: „De dwaas zegt in zijn hart: Er is geen God. Zij bedrijven gruwelijke en afschuwelijke misdaden, niemand is er die goed doet”. (Psalm 14:1).

Buñuel een dwaas. Hoe komt het dat een mens tot deze dwaasheid komt. De Prediker zegt het ons zo, beginnende Buñuel weer gelijk te geven: „Dit is het ergste dat onder de zon geschiedt: dat allen een zelfde lot treft; daarom is het hart der mensen kinderen vol boosheid en is er verdwaasdheid in hun hart hun leven lang” (Pred. 9:3). We mogen dit woord niet wegreken door te zeggen dat het alleen zo lijkt — Psalm 44 spreekt over deze realiteit, indien onze ervaring ons niet genoeg is.

We mogen Buñuel niet goedkoop bestrijden door hem sadist te verklaren of hem onmenselijkheid te verwijten. Ook onze Here Jezus was vervolgd, op de dood (bij het graf van Lazarus), op ongerechtigheid, winzucht en onheilige handel (als hij de wisselaars in de tempel verdrijft), en ook waarschuwt Hij ons voor strijd en moeite, en spreekt nergens over een sentimentele vrede.

Hij is met ontferming over de schare bewogen, om hun lot, hun onwetendheid, hun gebrek. Ook Buñuel hongert en dorst naar de gerechtigheid. Maar voor die gerechtigheid is op de wereld zijns inziens geen plaats — dat is juist het verschrikkelijke.

Hij weet daarom ook niet van voldragen liefde, van schoonheid en van echt mededogen. Misschien gelooft hij tegen beter weten in in een mogelijke nieuwe anarchistische orde, die vrijheid zou kunnen schenken. Of verstaan wij Buñuel zo toch nog teveel door de bril van de dogmatische marxistische communist⁵⁾, want hoezeer hij de communistische revolutie voorstaat, hij is toch nergens geneigd ons het ideaal maar enigszins realiseerbaar te tonen.

Buñuel is in zijn films meer dan eens blasphemisch. Misschien moeten we daarbij in rekening nemen dat hij een spanjaard is, die zijn leven in vrijwillige ballingschap in Mexico doorbracht, en moeten we zijn blasphemie veeleer als anti-klerikalisme zien.

De priesters die hij tekent worden meer mens naarmate zij minder priester zijn, gedwongen door de barre omstandigheden waarin een goedkope prediking van berusting en een verwijzing naar de hemel alleen niet mogelijk is. Zo gezien heeft hij onze Here Jezus ook aan zijn kant, waar hij toornet tegen de phariseers en hen ongerechtigheid, huichelachtigheid en zelfs wetsverachting verwijt. Wie het verhaal uit Dostojewsky's Gebroeders Karamasow van de groot-inquisiteur kent (hoofdstuk 35), kan begrijpen dat Buñuel tegen dat soort christendom in opstand komt. Het pleit alleen maar voor hem!

Hier, op deze punten ligt niet allereerst ons verschil met Buñuel. Zeker hoort het tot het christelijk levensbesef dat het kwaad en het lijden realiteiten zijn. Paulus spreekt van het

lijden in de tegenwoordige tijd, een ganse schepping die als in barensnood is (Rom. 8:18 e.v.). In de Openbaring van Johannes tenslotte wordt de wereld der toekomst getekend, dat wil dus zeggen de wereld waarin wij nu leven: en dan wordt het wee, wee, wee vele malen aangeheven.

Toch, desalniettemin, komt de bijbel niet tot ons als een zwart en pessimistisch boek, een boek van ellende en kommer zonder uitzicht, van jammer en dood. Integendeel. De bijbel kent niet de humor noir, de grimlach, en ook niet de sexuele drift en de doodsdrijf aan elkaar gekoppeld, noch minder terreur en revolutie als sociale daden⁶⁾. De hel waarin Buñuel ons dompelt, waar alles verschrikkelijk is, de mens de mens een schorpioen⁷⁾, is niet de wereld die de bijbel ons tekent. Deze onderschrijft niet dat wij gevangen zijn in een wereld waar liefde niet wonen kan en waar de natuur in al zijn aspecten de mens vijandig is.

Voor de bijbelgelovige is de Sade's uitspraak, dat voor hem de grootste foltering lag in het feit dat hij de natuur niet kon beledigen of kwetsen, als zodanig verschrikkelijk⁸⁾. We citeren de Sade omdat Buñuel zijn geestverwant is. Voor de anarchist Buñuel is de werkelijkheid als zodanig zwart, verschrikkelijk, rot en slecht zonder soulaas, zonder opening, onontkoombaar.

(Wordt vervolgd)

H. R. Rookmaaker.

¹⁾ Un chien Andalou: litt. erover: L'Avant-Scène du Cinéma 27/28, Juni/Juli 1963, en voorts in de litteratuur over Luis Buñuel: Études Cinématographiques 21/22 en 23/24, 1962 en 1963; F. Buache, L. Buñuel, Premier Plan 13, 1963.

²⁾ Zie ook Buache op cit. p. 112.

³⁾ Études Cinématographiques 20/21 p. 16: „La foule qui a pu trouver beau ou poétique ce qui, au fond, n'est qu'un désespéré un passionné appel au meurtre”.

⁴⁾ Idem p. 3.

⁵⁾ i.c. de bril van Buache op. cit. Vergl. Études Cinématographiques 22/23 p. 230.

⁶⁾ We verwijzen hier naar het surrealistisch manifest n.a.v. de film L'âge d'or van Buñuel, afgedrukt in L'Avant-Scène op. cit.

⁷⁾ Een element in Buñuel's film L'âge d'or. Zie Études Cinématographiques 20/21 p. 117.

⁸⁾ Idem p. 118 en p. 103 ff.

⁹⁾ Het surrealisme is een beweging sinds ongeveer 1925 min of meer georganiseerd, die het absurde cultiveerde en duidelijk anarchistische tendenzen toonde. De invloed daarvan op onze tijd kan niet licht overschat worden.

standaard met aanbevolen soft drinks, voor de gasten ook een gedrukte kaart, waarop stond: Thankgivings before Meals: Gebeden voor de maaltijd. De tekst volgt hierbij:

Jewish: „Lift up your hands towards the sanctuary and bless the Lord. Blessed art Thou, O Lord our God, King of the universe, who bringest forth bread from the earth. Amen.”

Joods: Heft Uw handen op tot het heiligdom en looft de Heere. Geloofd zijt Gij, o Heere onze God, Koning van het heelal, Die het brood voortbrengt van de aarde. Amen.”

Protestant: „Bless, O Lord, this food to our use, and us to Thy service, and make us ever mindful of the needs of others, in Jesus Name. Amen.”

Protestant: „Zegen, O Heer, dit voedsel tot ons gebruik en ons tot Uw dienst en maak ons altijd opmerkzaam voor de noden van anderen, in Jezus' Naam. Amen.”

Roman Catholic: „Bless us, O Lord, and these Thy gifts which we are about to receive from Thy bounty. Through Christ our Lord. Amen.”

Rooms Katholiek: „Zegen ons, O Heer, en deze Uw gaven, die wij gaan ontvangen van Uw milddadigheid. Door Christus onze Heer. Amen.”

Eastern Orthodox: „The Hungry shall eat and shall be satisfied, and those who seek out the Lord shall praise Him; their hearts shall live forever. Glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Ghost, both now and ever, and unto ages of ages. Amen.”

Oosters Orthodox: „De hongerige zal eten en verzadigd worden, en zij die de Heere zoeken, zullen Hem prijzen; hun harten zullen voor altijd leven. Glorie voor de Vader, en voor de Zoon, en voor de Heilige Geest, beide nu en voor immer, en tot de eeuwen der eeuwen. Amen.”

Hoe weinig ziet men ten onzent nog in de restaurants, dat er gebeden wordt. Toen ik dit las, bracht ik in stilte hulde aan deze directie van Howards, die er haar gasten aan wilde herinneren, dat de mens bij brood alleen niet zal leven en dat alle goede gaven van onze hemelse Vader ons toekomen. Het enige, wat me enigszins ontging, was het specifiek onderscheidende tussen die gebeden. Ik dacht zo, een Gereformeerd Christen kan elk dezer gebeden zonder bezwaar meebidden voor de maaltijd.

Misschien zijn wij daarin als Gereformeerde Christenen juist universeel, het verst reikend en alles omvattend.

Vanmorgen was ik weer bij de broeders en zusters in het kerkje aan de Karel Doormanweg. Het is altijd een blijde gebeurtenis, elkander daar weer te mogen ontmoeten. Er was weer een gezin overgekomen uit De Fortkerk, de Protestantse Gemeente. En er was nog een bezoeker, die regelmatig komt, en er waren enige Antilliaanse moeders met enige van hun kinderen, die zich heel vriendelijk ook aan mij kwamen voorstellen. Zij waren de eerstelingen van de arbeid van Ds. K. Deddens, die hen had bewogen, ook de kerkdiensten te bezoeken. Hij houdt ook bijbelcursussen en catechisaties voor de Antilliaanse jeugd; de gemeenteleden werken mee om de kinderen, die her en der van het eiland komen, met de auto te halen en weer thuis te brengen. De Amerikaanse methodisten-dominee, die alleen Engels en Papiamentu spreekt, doet het met een busje. Maar het busje zou voor ons al te klein zijn. Er is ook een Antilliaanse man, die de kerkdiensten bezoekt. Maar overigens: de moeders met hun kinderen. Evenals in Afrika is onder de negroïde bevolking het gezin sterk matriarchaal gericht, de moeder is het centrum. Velen kennen hun vader niet eens. Men vertelde mij, dat, toen in één der gezinnen weer een kleine was geboren, de moeder de kinderen van twee jaar en ouder maar naar de dominee op catechisatie had gezonden. Daarvoor werd natuurlijk vriendelijk een stokje gestoken wat de al te jeugdigen betreft.

De preek was vanmorgen uit Jozua 4:20 tot 24, de oprichting van het stenen teken door Jozua als blijvende herinnering aan de uitleiding en redding van God uit Egypte, het land der slavernij. Ik denk zo, dat onze Antilliaanse

Reisbrief uit Curaçao

Curaçao, zondagmiddag, 13 november 1966

Afgereisd voor een verblijf van vijf weken in de Verenigde Staten van Amerika en de Nederlandse Antillen, had ik in mijn koffers meegenomen het studiemateriaal, dat ik hoopte te kunnen doornemen om hetgeen door mij in het verleden was gepubliceerd over het leven van de kerk en van de Waldenzen in Italië aan te vullen en af te ronden.

Rustig op mijn kamer met uitzicht over de door zilver zonlicht overgoten Caraïbische Zee, vind ik de nodige concentratie tot dit werk op deze rustdag.

Een enkele inleidende opmerking mag wel voorafgaan, met een enkele indruk van de eerste twee weken van mijn reis.

In Washington stond ik op het Arlington militaire kerkhof — een enorm complex, aan het graf van President Kennedy. Eenvoudig. Een zogenaamde eeuwige vlam brandt op uit een groen heuveltje. Het graf is met een wit laag hekje in het vierkant omgeven. In de directe nabijheid was men volop aan de gang met het vervaardigen van de marmeren tombe, die de definitieve rustplaats van de president zal worden. Een wacht in uniform, die telkens wordt afgelost, houdt de erewacht bij het graf.

Op dit kerkhof vindt men ook de vers gedolven graven van hen, die in Vietnam zijn gevallen, naast die o.a. uit de vorige wereldoorlog. Bij mijn gesprekken met moeders van zonen was de telkens weerkerende vraag: wat denkt U van de vooruitzichten voor de afloop van de oorlog in Vietnam.

De eenvoudige burger begrijpt het daar niet al te best, dat men, daar het hier geldt een halt toeroepen aan communistische agressie, het communisme, zoals dit in Cuba zijn terreur uitoefent, vlakbij dus, laat geworden en ver weg zijn zonen uitzendt, om het daar te gaan bestrijden. Toch is het mij opgevallen, dat, al leeft bij de moeders uiteraard in het hart de vrees, dat ook haar zoon daarheen zal worden gezonden, men zich ervan bewust is, dat Amerika hier voor de gehele vrije wereld bezig is, met de inzet van het leven van zijn eigen zonen, de vrijheid te verdedigen en de rode vloedgolf af te dammen. Het doet hun beslist goed, wanneer zij vernemen, dat men dit in Europa ook wel weet, ondanks betogingen van pacifisten, die zich van de ernst van de situatie in dit opzicht niet bewust zijn of zich daarvan onvoldoende rekenschap geven. Amerika moge een sterk materialistisch gezind land zijn, er werken toch ook sterke ideële motieven en impulsen. En soms komt men er dingen tegen, waarvan men geneigd is te zeggen, het publieke belijden van God is er nog niet zover teruggedrongen als in de Oude Wereld. In het Washington Hilton Hotel bezocht ik op uitnodiging een industriële Conventie met meer dan 1200 ingeschreven vakgenoten uit de Verenigde Staten. De Conventie werd geopend met een uitgesproken gebed, waarin God werd beleden en om Zijn zegen over dit Congres werd gebeden. En terugreizende naar New-York vond ik in een der motelrestaurants, waar ik even een lichte lunch gebruikte, op de tafel, naast enige kaarten in een

moeders nog wel moeite zullen hebben met onze gedegen Nederlandse preken met voor ons overbekende termen en uitdrukkingen, die haar wel als latijn of grieks in de oren moeten klinken. Naarmate de dominee, die, naar ik tot mijn aangename verrassing vernam, het Papiamento reeds aardig meester moet zijn ook al preekt hij in het Nederlands, dat alle hoorders verstaan, geleidelijk aan zijn preken meer naar het begripsvermogen van zijn hoorders zal gaan richten en een meer Antilliaans jasje zal gaan aantrekken met behoud van de goede inhoud, zal de opname van zijn woorden door de hoorders worden, dunkt me.

In navolging van Paulus, die de Grieken een Griek werd, zal hij de Antilliaanen wel een Antilliaan willen worden. We zongen o.a. Psalm 114 geheel, een van die psalmen, waarmee je in Nederland, wat mij betreft althans, heel veel moeite hebt om de woorden, met je verstand erbij, behoorlijk te zingen. Ik dacht zo, wat zullen die Antilliaanse moeders en kinderen wel denken onder het zingen van „het wollige vee, dat dartelt op de grond”, (Mej. Brandsen, vooral wollig en niet mollig!) zij in hun land met alleen maar magere geiten, de kabrieten als oolammeren der armen en scharminkels van koeien.

Ik maak wel even een zijsprong, maar van mijn jongensjaren af heb ik zo nu en dan danig het land gehad aan die dominees, die boven achterin hun kuipje doken, om hun notities over de preek nog even door te nemen, om ze zo dadelijk in bij-de-tijds Nederlands voor ons uit te werken en die ondertussen ons beneden maar wat lieten zwoegen, volkomen van de wijs, die geen wijs was, met een tekst, die bij mij kortsluiting met mijn hersens maakte. Leg nu b.v. eens tegen die „zee met zijn bevend' ogen” en dat „dartelende wollige vee”, die eenvoudige mooie tekst van Gabriël Smit:

De golven zagen het en weken snel,
ook de Jordaan liet volzaam zich geleiden;
de bergen sprongen, rammten in de weide;
de heuvelen dansten, lammeren in het spel.

Jammer van zo'n mooie psalm, zo treffend passend bij deze mooie goede preek, en ontsierd door zulk God ontierend gerijmel.

Vergeef me deze exclamatie. Ik zeide het al, het was een goede preek, die ik mocht beluisteren en ik merkte op, dat onze Antilliaanen van het begin tot het eind gespannen luisterden. Moge deze gelegde band met de kerk des Heeren een blijvende blijken.

De kerk van Curaçao leeft en werkt in vrede, onderling hartelijk verbonden, naar het mij voorkomt. Wanneer zij dat blijft vertonen ook naar buiten, dan zal zij in de praktijk van het leven de beste aantrekkingskracht bij het Woord kunnen vormen voor anderen, om zich bij hen te voegen. Zij moge zich dit bewust blijven.

En in Nederland zal men dan hier en daar daaraan een voorbeeld kunnen nemen. Dat geve God: zegen op het missionaire werk van ds. K. Deddens.

Het is, vergis ik me niet, de achttiende maal, dat ik hier neerstrijk. Ik doe het altijd met vreugde. Kwam ik begin van dit jaar in een land dor en mat, vaal van kleur, sindsdien is er de laatste twee maanden zoveel regen gevallen, dat niet alleen straten en wegen zo nu en dan volkomen blank stonden, maar het eiland is zo fris groen, als ik het nimmer heb aangetroffen en dan in zulk een briljant groen onder het tropenlicht. „Die Farben sind Taten des Lichts” zei Goethe (De kleuren zijn daden van het licht). Dat merk ik nu ook zelf op.

Een volgend maal komt dan Italië aan de beurt in mijn artikel. Ondertussen ga ik nog wat op reis door het Caraïbische gebied en in Amerika. Ontvang allen mijn hartelijke groeten en die van de broeders en zusters hier.

P. Groen.

PERSSCHOUW

Groen van Prinsterer en de belijdenis

Een tijd geleden namen we in deze rubriek een paar artikelen over van ds. Veldstra van Leerdam. Ze handelden over de vraag **wanneer afscheiding van een kerk wel en wanneer ze niet geoorloofd is**.

Het sprak van zelf dat deze artikelen niet „zo maar eens” geschreven werden. Leerdam ligt dicht bij Gorkum, en daar is het tot een on-

verantwoorde „afscheiding” gekomen met alle schrikkelijke gevolgen van dien.

De artikelen van ds. V. namen we met hartelijke instemming over. Ze wezen naar onze overtuiging ten aanzien van deze kwestie de weg der Schriften.

Onlangs publiceerde ds. V. opnieuw een artikel over deze zaak. En wel een waarin hij Groen van Prinsterer aan het woord laat komen. Hij noemt die terecht „de grote kampvechter voor het Evangelie op alle terreinen van het leven”.

Ik neem hier zijn artikel weer met algehele instemming over.

Hier volgt het. Ds. V. zette er boven: De strijd der reformatie.

Indertijd hebben we geschreven over de vraag, wanneer we ons moeten afscheiden van een kerk, waarin misstanden zijn, waarin afwijking is van de Schrift en van de belijdenis. We hebben het antwoord op die vraag gezocht in de Schrift, in de belijdenis en in de geschiedenis van de kerk.

Dat antwoord kwam hierop neer, dat afscheiding ongeoorloofd is, wanneer we niet in de kerk de strijd der reformatie hebben gevoerd. Afscheiding is geboden, wanneer die strijd der reformatie in de kerk wordt afgedamd en onmogelijk gemaakt door tuchtmaatregelen, die worden toegepast op hen, die deze strijd voeren. Dus, wanneer de strijd der reformatie, de strijd voor handhaving van de leer van Schrift en belijdenis, als zonde wordt gekwalificeerd en behandeld. Afscheiding is op zichzelf nog geen reformatie, maar kan zijn en is vaak het onvermijdelijk gevolg van de strijd der gehoorzaamheid in de kerk. Maar dan ook onvermijdelijk gevolg van die strijd. Namelijk wanneer alles gedaan is tot reformatie van de kerk en die reformatie tot een conflict heeft geleid, waarin het onmogelijk is geworden om in de kerk te blijven en tegelijk trouw te blijven.

We kwamen enkele uitspraken tegen over deze dingen in een boekje, dat enkele jaren geleden is verschenen. En we willen daar iets uit doorgeven. Het is het mooie boekje van Groen van Prinsterer: „De Anti-Revolutionaire en Confessionele Partij in de Nederlands Hervormde Kerk”. Het lijkt ons als illustratie van het indertijd geschrevene de moeite waard.

a. De strijd om handhaving van de belijdenis.

De handhaving van de belijdenis was indertijd de inzet van de strijd der Afscheidenen en ook van de strijd, die gevoerd is door Groen, die „onversaagde kampvechter voor het evangelie op de terreinen van Kerk en Staat uit de negentiende eeuw”. Wat hij daarover als verantwoording schreef, is voor vandaag nog brandend actueel. Hier volgen enkele uitspraken.

„Een belijdenis is onontbeerlijk; ze bestaat, zelfs alvorens uitdrukkelijk opgesteld te zijn; veronderstel eens het onmogelijke geval, dat de Kerk niets zou hebben, dat ook maar enigszins op een belijdenis gelijkt, dan zal zij, indien enige ernstige verdeeldheid zich in haar midden openbaart, zich genoodzaakt zien het haar overgeleverd geloof schriftelijk vast te leggen. Is de belijdenis afgeschaffd, dan is de Kerk niet meer te herkennen”.

„... door ons te gronden op de belijdenis en de andere getuigenissen van het gemeenschappelijk geloof, hebben wij een beroep gedaan op het geweten, op de eerlijkheid zelfs der tegenstanders, tegen een ongebreidel subjectivisme dat de Kerk verwoest en er alleen de schijn en de vorm van overhoudt”.

„De Bijbel, zegt men, is voldoende. De Bijbel, waarop tegelijkertijd door verschillende opvattingen, die elkaar ervan beschuldigen anti-Bijbels te zijn, een beroep gedaan wordt, kan echter niemand als symbool dienen”.

„Als men aan de Kerk elk leerstuk dat verenigt en daardoor tevens uitsluit ontnemt, als men verklaart, dat de meningen vrij zijn en gelijke bestaansrechten hebben, als de belijdenis vernietigd wordt, wat wordt er dan van de Kerk? Ze bestaat niet meer...”

„Het volk in de Kerk wordt overgeleverd aan allen wind van leer.

Er bestaat geen waarborg meer dat het Evangelie zal worden verkondigd. „Waar is de vrijheid der gemeente, waar de vrijheid van de gelovige als men verplicht is als herders te aanvaarden, niet de mannen van een geloofsbelijdenis, maar de mannen van de heersende opinie?”

Maar er is nog veel meer. Wanneer geen enkele mening wordt uitgesloten, sluit men juist daardoor elke exclusieve mening uit; voor de waarheid, voor het Evangelie zou in deze synthese geen plaats kunnen zijn. Verdraagzaamheid ten opzichte van de waarheid van het Evangelie zou slechts tijdelijk, bij wijze van uitzondering, kunnen voorkomen, want waar men de dwaling toelaat is de waarheid een storend element; aan haar wordt slechts een plaats ingeruimd op voorwaarde dat ze haar plicht en haar aard verloochent door de dwaling met rust laten”.

Tot zover Groen over de strijd om handhaving van de belijdenis. Wie vooral de laatste zinnen nog eens aandachtig overleest en op zich laat inwerken, ziet, dat daarin duidelijk wordt aangewezen de onvermijdelijkheid van een conflict en de onvermijdelijkheid van een afscheiding als gevolg van deze strijd der gehoorzaamheid in de kerk.

We willen in aansluiting hieraan iets overnemen van wat Groen direct hierna schrijft over het in de kerk blijven. Want vervolgens gaat hij schrijven over de „praktische gevolgen”, die voor hem uit deze verhouding tussen een Kerk en haar leer voortvloeien.

b. In de Kerk blijven, totdat....

„Wij moeten in de Kerk blijven. „Het orthodoxe geloof is, wat men er ook van moge zeggen, het enige geloof van onze Kerk. Dit is een onloochenbaar feit; — De Evangelische leer ligt ten grondslag aan onze Kerk; ze is daarvan de historische, wettige, eigenlijke leer; kortom, ze heeft alle rechtstitels voor zich, terwijl de onrechtzinnigheid en het latitudinarisme (de leer volgens welke alle mensen op hun eigen manier zalig kunnen worden) geen enkel recht bezitten. Bijgevolg kunnen wij zeggen en zeggen wij: Wij zijn in ons eigen huis; niet wij hebben hier weg te gaan en we gaan slechts weg als we weggejaagd worden”.

We moeten er in blijven opdat, zelfs als we worden verjaagd, we met krijgsmansseer afrekken doordat we in de nederlaag een werkelijk succes behalen nadat we de eigenlijke kwestie in het volle daglicht gesteld hebben; nadat we de grote massa gewaarschuwd en voorgelicht hebben, in de bestaande Kerk in getalssterkte toegenomen zijn en zo een van die gezamenlijke uittochten voorbereid hebben, die, naar het woord van den heer Gasparin, de instellingen en de vlag met zich meevoeren.

We moeten in de Kerk blijven, maar om er te strijden. De strijd moet aangebonden worden, niet onverstandig en overhaast, maar krachtadig en onweerstaanbaar; zonder compromis, onverpoosd, totdat het doel is bereikt en de Kerk heeft gezegevierd, hetzij ze op haar onveranderlijke grondslagen wordt gereorganiseerd, hetzij ze, zwichkend voor onrecht en overmacht, zich losmaakt van voortaan leugenachtige vormen en met nieuwe levenskracht vrij en onafhankelijk weer tevoorschijn treedt.

„Van tweeën een, of men zal het langzaam maar zeker tot een organisatie brengen, die, opgekomen uit het leven, zich nauwkeurig zal voegen naar de behoeften en de intensiteit van het leven; of wel, en het kwaad is dan onherstelbaar, men zal zich onmogelijk maken in de Kerk en zal zich daarvan doen uitstoten, want dit is het roemvolle alternatief van het christelijk leven in den boezem der zichtbare Kerk, het zegeviert of wordt niet geduld”.

Aldus Groen over de strijd der reformatie in de Kerk.

Nu verwachten we hierop meteen een tegenwerping. Deze namelijk, dat Groen van Prinsterer nu juist de man is geweest, die in de Hervormde Kerk is achtergebleven, toen het tot een conflict kwam en de reformatie in de Kerk werd afgedamd, bijv. door de schorsing en de afzetting van Ds. Hendrik de Cock, en de Afscheiding roeping werd van 's Heren wege. Maar dan zeggen we: inderdaad, Groen is, helaas, achtergebleven, toen de Afscheidenen werden verjaagd en „de instellingen en de vlag met zich meevoerden”, toen de strijd om de handhaving van de belijdenis in de Kerk niet zegevierde, maar niet langer werd geduld. Hij meende de strijd toch nog te kunnen voortzetten, hoewel die tot een conflict had geleid, waarvan de Afscheiding het onvermijdelijk gevolg is geworden.

Maar dat alles neemt toch niet weg, dat hij in deze woorden het principe van de reformatie, naar onze mening, juist en zuiver onder woorden heeft gebracht: strijden in de kerk, totdat de reformatie of zegeviert of niet meer wordt geduld.

Het principe, dat we in én na de Vrijmaking ook hebben gehandhaafd: we zijn de kerk niet uitgelopen, we zijn er uit gezet. Het principe, dat Luther heeft uitgedrukt in die bekende uitroep, toen hij voor de keus stond van te herroepen of vervolgd te worden. Hier sta ik, ik kan niet anders, God helpe mij, Amen.

Aan dit artikel van ds V. wil ik nog iets toevoegen.

En wel een meer gespecificeerde weergave van Groens visie op de belijdenis.

Ik meen dat dat nodig is.

Het is namelijk zo dat Groen van Prinsterer in onze kringen soms zeer geprezen wordt, **terwijl men in feite véél van wat hij zei verloochent**.

Zowel wat betreft Groens politieke opvattingen en activiteit, als zijn kerkelijke!

Ik wil dus nú wat zeggen over Groen's visie

op de belijdenis. Later komen misschien nog wel andere aspecten van Groens ideeën aan de orde.

Groen heeft meermalen en zeer duidelijk over de belijdenis en haar gezag geschreven.

„wezen en hoofdzaak”

Eerst wil ik iets citeren uit het beroemde „Adres aan de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk”, dat door Groen werd opgesteld en daarna door hem met zes anderen (de „zeven Haagse heren”) aan de synode der Ned. Herv. Kerk werd gezonden.

In dat adres richtte Groen zich tot deze synode in verband met de steeds toenemende leervrijheid welke in de Ned. Herv. Kerk werd gevonden en die openbaar werd in het verkondigen van allerlei oude en nieuwe ketterijen.

Tegen deze leervrijheid hadden vóór Groen zich reeds velen gekeerd. Maar de synode wees wat dezen hadden geschreven hooghartig af. Op één ervan reageerde zij met de woorden dat de synode door middel van het ondertekeningformulier de „leer” wilde handhaven „gelijk die in haren aard en geest het wezen en de hoofdzaak uitmaakt van de Belijdenis der Hervormde Kerk”.

Groen pakte de synode nu bij deze woorden aan.

Men zou wat hij schreef zo kunnen samenvatten: Synode houdt U nu **eerlijk en metterdaad** aan Uw woorden. **Doe** daarnaar. De leer waarvan U spreekt is reeds voor eeuwen in de belijdenis der kerk geformuleerd. Handhaaf dan de leer die in haar aard en geest, het wezen en hoofdzaak der belijdenis is!

voorschrift van prediking en onderwijs

In dit „Adres” zegt Groen dan precies hoe hij over de belijdenis denkt. Hij en zijn medeondertekenaars, zo lezen we, „achten Formulieren onmisbaar voor een Kerkelijk bestaan: geen Kerk zonder geloof; geen geloof waarvan men niet rekenschap geeft, en dat men niet belijdt. — Ook zij waarden de Formulieren van onze Kerk; omdat ze, opgesteld in een tijd van levendig geloof, herzien in dagen van Godgeleerde nauwgezetheid, overeenkomstig de Heilige Schrift, duidelijk, kort en krachtig die waarheden bevatten wier oprechte aanneming de Nederlandsche Hervormde Kerk met de Christelijke Kerk van alle tijden en plaatsen verbindt. — Doch tevens, na dit op den voorgrond te hebben gesteld, verklaren zij, ten aanzien van den aard en de uitgestrektheid van het kerkelijk gezag dezer menselijke opstellen, **afkeerig te zijn van elken bekrompen en onschriftuurlijken eisch**, welken men aan de voorstanders der Formulieren, doorgaans ten onrechte, toegeschreven heeft. Ook zij verlangen **geen geloofsregel boven of nevens Gods Woord**; maar wel een **voorschrift van prediking en onderwijs**; als waarborg voor de Gemeenten dat het geloof der Kerk en niet de meening van den predikant voorgedragen wordt; dat er niet slechts **uit en over**, maar ook **naar** de Heilige Schrift wordt geleerd; als toepassing van den Protestantschen regel, „de Bijbel, geheel de Bijbel en niets dan de Bijbel”, op het wezen en de behoefte van elke vereeniging die op een eenheid van geloof en gezindheid berust” (blz. 5/6).

niet bindend in spreekwijzen, aanhalingen, teksten, bewijzen, voorbeelden

Groens afkeer van elke „bekrompen” en „on-schriftuurlijke” eis welke men z.i. doorgaans, maar geheel ten onrechte aan de voorstanders der Formulieren toeschreef, concretiseert hij op duidelijke wijze. Het is volgens Groen goed bekend, dat de Gereformeerde Kerk ook hier te lande „de Formulieren van eenigheid nooit boven of nevens de Heilige Schrift tot geloofsregel gesteld heeft; dat zij altijd bereid is geweest de bedenkingen welke daartegen mogten oprijzen, op regelmatige wijs aan Gods Woord, en aan dat Woord alleen, ter toetse te brengen; dat zij de overeenstemming in alles van alle de artikelen en stukken der leer verstaan, en geenszins tot spreekwijzen, allegatiën (aanhalingen) van teksten en dergelijke uitgestrekt heeft; en dat deze uitlegging, door het eigen gedrag der opstellers, door de eenparige handelwijze der Kerk, door het stellig getuigenis der meest bevoegde beoordeelaars aangedrongen en bevestigd, **alleen door de zoodanigen betwijfeld, althans bestreden is geworden, welke, met opzet, een buitensporigen en ongerijmden eisch hebben verdicht, om zich van billijke verplichtingen te kunen ontslaan.**”

Ter adstructie van wat hij zeide wees Groen eerst op een uitspraak van de hoogleraar Van der Kemp, aldus luidende: „Nimmer is het gevoelen onzer Kerk of, zooveel ik weet, van eenigen onzer Godgeleerden geweest dat alles, tot de spreekwijzen toe, als zoodanig ondertekend wordt.” En vervolgens op een woord van de hoogleraar Bonnet dat de uitdrukking dat de in de belijdenis omschreven leerstukken „in alles” met Gods Woord overeenstemmen beslist niet betrekking hebben op „de woorden en spreekwijzen” der confessie. Bonnet schreef voorts dat de woorden „alle artikelen en stuk-

ken der leer in alles” „ook niet gebragt moeten worden tot de **bewijzen en voorbeelden** uit de Heilige Schrift, met welke de leer van onze Kerk in de Formulieren gestaafd en opgehelderd wordt”.

de onveranderlijke waarheden

Groen c.s. zouden, zoals we reeds schreven, „volkomen berusten” in een verklaring dat het ondertekeningformulier hen die het ondertekenen bindt ten aanzien van „het wezen en de hoofdzaak der Kerkleer”. Naar eerlijke uitlegging kunnen en mogen de woorden „wezen en hoofdzaak der Kerkleer” immers niets anders aanduiden dan „die waarheden welke door de Opstellers der Formulieren en door de Nederlandsche, Hervormde Kerk ten allen tijde als fundamenteel zijn beschouwd”. Groen en de zijnen zouden „in een dergelijke betuiging volkomen berusten, indien zij konden aannemen dat deze eenvoudige uitlegging door de Synode bedoeld is.”

Groen heeft voorts in dit adres precies opgenoemd welke „onveranderlijke waarheden” de kerk die gebouwd is op het fundament der Apostelen en profeten, waarvan Jezus Christus de uiterste toetssteen is belijdt en belijden moet. Hier is wat hij zodanig noemt: „de genoegzaamheid der Heilige Schrift tot eenige kenbron en onfeilbaren toetssteen van het geloof; God één in wezen, nogtans in drie personen onderscheiden; de waarachtige en eeuwige Godheid van Jezus Christus, de waarachtige en eeuwige Godheid van den Heiligen Geest; des mensen val en onvermogen tot het ware goed; de erfzonde; de eeuwige verkiezing Gods; de voldoening van Christus voor ons; de regtvaardigmaking alleen door het geloof in Hem; de heiligmaking en de goede werken voortkomende uit den goeden wortel des geloofs; de algemeene Christelijke Kerk, die geweest is van het begin der wereld en zal zijn tot den einde toe, verwerpende alle dingen die zijn tegen het zuivere Woord Gods, houdende Jezus Christus voor het eenige hoofd; de regtmaticgheid der onderwerping aan de wettige Overheid, door welke het Gode belieft ons te regeren; de verwachting van het eeuwig oordeel, waarbij de geloovigen, uit genade, met eer en heerlijkheid zullen worden bekroond” (blz. 1/2).

geen afwijking naar „links” en ook niet naar „rechts”

Bijzonder duidelijk is ook wat Groen van Prinsterer over de formulieren van Enigheid zegt in zijn: **Het Regt der Hervormde Gezindheid**. Dit boek is voor het kerkelijk leven wat Groens **Ongeloof en Revolutie** voor het staatkundig leven is.

Ik wil ook daaruit iets citeren.

Groen wijst er daarin o.a. op dat onder de gelovigen in zijn dagen in hoofdzaak op tweeërlei manier wordt gedacht. „Aan den eenen kant heeft men herinnerd dat eene Kerk door geen Formulieren gevormd en gered wordt; dat men ze aan de Leeraars en de Gemeenten niet opdringen kan; dat de toestand onzer dagen, nu de dwaling overall post gevat heeft, niet vergelijkbaar is met dien van 1618, toen de invloed der wanbegrippen binnen een deel der Geestelijkheid beperkt was; dat de Formulieren hoe leerrijk en zalvend, eene belijdenis waren inzonderheid voor den tijd waarin zij afgelegd werd; inzonderheid ter weerspraak van de valsche stellingen die toen tegen het Evangelie werden gerigt; een vorm van waarheid, tegen den toenmaligen vorm der leugen berekend en gepast; dat er geen terugkeer, maar vooruitgang moet zijn; dat de eenzelligheid der waarheden, waarop wij met de vaders prijs stellen, niet op eenzelligheid der uitdrukkingen berust. Dat men niet den verouderden en in zeker opzigt afgestorven vorm hernemen of terugwensen, maar eene herleving te gemoet behoort te zien. Dat de onveranderlijke waarheid zich in menigvuldigheid der gedaantewisselingen, telkens onder een ander kleed, telkens met eene andere wapenrusting openbaart; in de verscheiden der redenering de onuitputtelijkheid der wijsheid die van Boven is, bewijst; te midden der duisternis met den glans van jeugdige heerlijkheid schittert; in wezen dezelfde, duizendvoudig in de wijs waarop zij de veelsoortige dwaling te keer gaat en overwint.”

Dit waren de opmerkingen welke de gelovige christenen als Da Costa lieten horen om aan hun bezorgdheid voor een overdreven hoogschatting der Formulieren lucht te geven!

Groen vraagt dan: „Wat hebben wij, voorstanders der Formulieren, hiertegen gezegd?” Zijn antwoord op deze vraag luidt: „Niets”.

Groen is het met al deze opmerkingen van harte eens! Hij gaat namelijk zo verder: „Wij vereenigen ons ten volle met deze beschouwing; ook wij hebben afkeer van alle bijgeloovige gehechtheid aan menschelek werk; ook wij houden Gods Woord voor het eenige zwaard, dat ten allen tijde tweesnijdend en scherp is; ook wij zijn niet van oordeel dat de volheid van het dankbare hart zich in de bloote overneming van traditionele zinsneden lucht geeft; ook wij hou-

den niet voor geloofstaal wat enkel napraterij is; ook wij verlangen niet dat, waar opstanding uit de dooden vereischt wordt, men zich dwaaselijk vermoeije met het galvaniseren van een lijk. Doch wij hebben getracht te betoogen, dat de belijdenis eener Kerk, eenmaal overeenkomstig Gods Woord, waarachtig blijft; dat de voortdurende eener Kerk de voortdurende van haar Symbolische schriften onderstelt; dat de wensche-lijkheid van vooruitgang met de goede rigting van het ingeslagen pad in onafscheidelijk verband is; dat de Kerk te niet gaat, zoo er geen overeenstemming is omtrent hetgeen men, op grond van de Heilige Schrift, als zaligmakende waarheid beschouwt; dat een leeraarsambt, zonder geloof aan de kerkleer, te willen onder de tastbare ongerijmdheden moet worden gerangschikt; dat het lidmaatschap der Kerk, reeds van zelf, eerbiediging te kennen geeft van hetgeen zij belijdt; van hetgeen haar historische ontwikkeling en tot de ziel van het gemeentelven behoort.”

Zo oordeelde Groen van Prinsterer over de belijdenis.

Heel zijn leven heeft hij gestreden voor de erkenning daarvan in de kerk als „voorschrift voor prediking en onderwijs”.

En daarbij heeft hij zich, juist als alle ware gereformeerden, éerzijds verzet tegen iedere aandrang van de waarheden welke daarin geformuleerd worden. Maar tegelijk ook, en niet minder fel, tegen allen „die het gezag der Symbolische geschriften tot de onveranderlijkheid van woord en letter zouden willen uitstreken”.

Groen heeft zijn opvatting in deze zeer duidelijk omschreven in het boekje waaruit ds Veldstra citeerde. Men vindt daarin op blz. 44 het volgende:

„**Weerstand eisen, in naam der Kerk, met een beroep op haar belijdenis en haar geschiedenis tegen het stelselmatig omkeren van deze centrale waarheden, en zo de gelovige leden herenigen rondom de grondslagen van haar geloof; ter anderer zijde den strijd aanbinden tegen het, volgens ons, ultra-orthodoxe drijven, en rekening houden met de behoeften en de situatie van onzen tijd, ziedaar het programma, dat de confessionele partij zich had uitgestippeld.**”

C. V.

KERKNIEUWS

Beroepen te Winnipeg (Manitoba Can.): Ds. P. Kingma te Smithers B.C.; te Alkmaar (in samenwerking met Broek op Langedijk): Ds. J. W. Beekman te Hilligersberg-Straatweg; te Avereest-Dedemsvaart: Ds. J. Geertsema te Kantens.

Bedankt voor Winnipeg (Manitoba, Can.): Ds. P. Kingma te Smithers B.C.; voor Pernis: Ds. J. de Feijter te Berkum; voor Hilversum: Ds. R. te Velde te Schildwolde.

Promotie: Vrijdag 25 november promoveerde Ds. J. Douma te Rijnsburg aan de Theologische Hogeschool te Kampen tot doctor in de theologie.

Ds. D. J. van Stelten. Op woensdag 23 november nam Ds. D. J. van Stelten, in een samenkomst onder leiding van Ds. C. J. Smelik, afscheid van de gemeente te Spakenburg, door welke gemeente hij wordt uitgezonden naar het zendingsveld te Kawagit op West-Irian. Op maandag 28 november vertrok hij van Schiphol naar zijn zendingspost.

ADRESSEN:

Ds. E. Zwarteveen, Noordersingel 36, Voorthuizen; **Maastricht,** scriba: A. L. P. Rietberg, Adelbert van Scharmlaan G 3, Heer (L.), tel. (04400) 21173; **Oldenzaal:** scriba: Mr. N. E. Nieboer, Scholte Grevinkhoflaan 26, Oldenzaal, tel. (05410) 3146; **Arnhem,** diakonie. G. v. d. Lugt, Mesdaglaan 7, Arnhem.

DE DRIEHOEK

We bouwen

De bouw van het kindertehuis is begonnen. Na een aarzelende start begint er op het bouwterrein wat meer tekening in te komen. De zandhopen op het bouwterrein hebben inmiddels gezelschap gekregen van enkele werkketen. Spoedig zal de keldervloer worden gestort en gaan we daarmee het dieptepunt verlaten om D.V. na ongeveer een jaar het hoogtepunt te bereiken: de opening van het tehuis.

Voor wie wil weten waar het tehuis komt te staan vermelden wij: hoek Prins Bernardlaan-Prinses Marie Christinelaan; op korte afstand van de spoorlijn Ede-Utrecht.

Waarom moeilijk

als het ook makkelijk kan? Deze vraag stelden we ons naar aanleiding van enkele reacties op het verzoek van de Stichting aan de kerken om f 1,— per ziel bij te dragen in het „huishoudgeld” van het tehuis. Huishoudgeld, zo dacht het bestuur, is een voor ieder verstaanbaar woord en tevens aanspreekbaar. Niet ieder blijkt er zo over te denken. Voor „huishoudgeld” vindt men f 1,— te veel. Wanneer het gaat om „bedrijfs- of werkkapitaal” komt het anders te liggen. Ze hebben gelijk. Maar met „huishoudgeld” is ook gedacht aan een bedrag om het tehuis te kunnen „runnen”.

Wist U, dat de vaststelling van de definitieve verpleegprijs voor 1964 nog niet bekend is? Wist U, dat de rijksbijdrage in het verpleeggeld, dat door de Stichting over 1964 werd betaald, vandaag nog onbekend is? Wanneer het tehuis eind 1967 wordt geopend, mag bij besteding van de huidige situatie de eerste definitieve afrekening eerst in 1969/70 worden verwacht. Wel worden er voorschotten verstrekt, doch het verschil met deze en de werkelijke gemaakte kosten moeten nu eenmaal uit eigen middelen worden opgevangen. En mede daarvoor is het „huishoudgeld” bestemd. Wie het nog niet duidelijk is, schrome niet nader te informeren.

Huishoudgeld

De eerste bijdragen ontvangen. Zowel van kerken als van particulieren. Gaan we er een feestgave van maken? Een cadeau, dat we bij opening met elkaar aanbieden?

We denken en praten alweer veel aan en over de a.s. feestdagen. Mogen de kinderen, aan wie het tehuis een „thuis” wil bieden, ook meedelen in de vreugde van de komende kinderfeesten?

„Vol verwachting klopt ons hart”.
Er werden reeds toezeggingen ontvangen omtrent gaven in natura. Wie dit voorbeeld wil volgen is hartelijk welkom, doch dan graag van tevoren overleg. Voorkomen moet worden, dat b.v. een bepaald artikel dubbel wordt ontvangen. Wij zullen U gaarne van dienst zijn bij het bepalen van Uw keus.

Voorziet in een behoefte,

was de conclusie van een niet christelijk observatiehuis. Dit tehuis was tot de ontdekking gekomen, dat het steeds moeilijker wordt tehuizen te vinden, waar de zondag op een positieve wijze wordt gevierd.

Meer dan voorheen zou door de ouders echter een dergelijke zondagsviering als voorwaarde worden gesteld voor hun bereidheid tot medewerking voor plaatsing van hun kind in een tehuis.

Wij kunnen dit niet controleren en geven slechts door wat ons werd verteld.

De oogst van de maand

De afgelopen vier weken leverden een rijke oogst op. Wie let op de vele pasgeborenen onder de vele „gevers” moet daardoor wel diep worden getroffen. Dit is wel heel echt: van, door en voor kinderen. „Kleinen” en „groten” onze zeer hartelijke dank.

Bij de geboorte van: dochter f 10,—; Johanna Elisabeth f 25,—; André Pieter en Elizabeth Annie f 20,—; dochter Hendrina f 25,—; kinderen f 60,—; Harro f 10,—; Maria Johanna f 5,—; Johanna Cornelia f 2,50; Henry f 5,—.

Geboortegiften: f 10,—; f 10,—; f 25,—; f 5,—. Felicitatie: f 5,—; f 5,25; f 10,—. Feestgave: f 5,— en f 25,—. Huwelijk: f 10,—; f 10,—; f 25,—.

Door kinderen gecoll. in Enumatil f 148,05; „Van kind tot kind” f 50,—; Van mijn dochter LAB f 6,—; G.R.V., restant reis-kollekten 1966 f 295,80; Een paar stenen f 10,—; Honorarium voor spreekbeurt: de heer K. en prof. K.: f 20,— en f 35,—. Schooldagbus Groningen f 52,—; opgespaarde stuivers f 10,—.

„Huishoudgeld”: f 2,50; f 5,—; 6 van f 10,— en f 15,—.

Verder de giften: 1 van f 1,50; 1 van f 4,—; 2 van f 2,50; 9 van f 5,—; 1 van f 7,50; 10 van f 10,—; 1 van f 15,—; 2 van f 20,—; 5 van f 25,—; 1 van f 40,—; 1 van f 50,—; 1 van f 75,— en 1 van f 100,—.

Totaal ontvangen van:	
Kerken	f 576,08
Particulieren	f 1.503,04
Huishoudgeld	f 7.257,50

Giften en collecten ontvangen wij gaarne op postrekening 52325 t.n.v. de Stichting Gereformeerde Kinderbescherming, Beatrixlaan 37, Ede.

V.G.S.G. „HENDRIK DE COCK”

Sinds maart 1966 is er binnen de Vereniging van Gereformeerde Studenten „Hendrik de Cock” een statutendiscussie gaande. Naar aanleiding daarvan doen buiten onze Vereniging

allerlei geruchten de ronde. Om verwarring te voorkomen en de duidelijkheid te dienen heeft de Senaat van de V.G.S.G. gemeend d,m,v, een publicatie enkele zaken duidelijk te moeten uiteenzetten.

Er wordt momenteel door de leden van H.d.C. over de statuten der Vereniging gesproken; zowel het, doel, als de grondslag en het toelatingscriterium worden in de discussie onder de loupe genomen. Men begrijpe echter goed — ondanks geruchten, die het integendeel willen doen geloven — dat de statuten zonder meer worden **gehandhaafd en toegepast**. D.w.z., dat alleen zij, die lid zijn van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) lid van H.d.C. kunnen zijn. Niet-vrijgemaakten worden dus geen lid; zij kunnen het sinds 1958 bestaande gastlidmaatschap aanvragen, wat betekent dat zij geen actief of passief kiesrecht bezitten.

Elke generatie heeft de plicht en ook het recht, zich te bezinnen op de situatie waarin ze zich bevindt. Een jongere generatie moet de overgeleverde zaken van de ouderen kritisch te bekijken en inhoud te geven, of veranderen als dat noodzakelijk mocht blijken. Zo spreken de huidige leden van H.d.C., twintig jaar na de Vrijmaking, over het doel en de grondslag van hun organisatie, over de taak van de leden tegenover elkaar en over de plaats van hun Vereniging in de academische wereld.

Van de oprichting af heeft H.d.C. officiële statutendiscussies gekend en daarom is de huidige discussie binnen de V.G.S.G. „Hendrik de Cock” ook niets bijzonders. Dat zou natuurlijk wel zo zijn, als de statuten buiten werking waren gesteld, maar dat is zoals gezegd, niet het geval!

De discussie is voor een belangrijk deel voortgekomen uit de moeilijkheden binnen de Vrijgemaakte Kerken, en uit het feit, dat velen de broederband in Christus ook met niet-Vrijgemaakten ervaren en geloven.

Met de grootste klem moet het gerucht ont-

kend worden, dat de Senaat van H.d.C. op de een of andere manier zou 'drijven' in de richting van een statutenwijziging, in de zin van interkerkelijkheid; dat is absoluut niet juist! Ook andere geruchten over H.d.C. als overmatig drankmisbruik, slecht mentaliteit en het ondermijnen van het Christelijk geloof berusten volstrekt niet op waarheid.

Hoewel wij de meeste aantijgingen langs ons heen laten gaan, is de laatste toch wel van bijzondere aard ernstige. Want eerder het tegendeel is waar.

Juist het elkaar steunen in het geloof, dat in de universitaire wereld zo sterk op de proef gesteld wordt, is een van de meest wezenlijke zaken voor de leden van H.d.C.; 75% is lid van een der negen bijbelkringen.

Deze publicatie is niet bedoeld, om polemieken uit te lokken, evenmin om onszelf brandschoon voor te stellen, maar alleen om enkele geruchten die de Senaat had vernomen, openlijk te weelreggen. De leden van H.d.C. zullen in deze in meer dan een opzicht zo moeilijke situatie door bijbellezen en bidden tot een oplossing moeten komen. En niemand helpt de Vereniging door op unfaire geruchten af te gaan, of door H.d.C. links te laten liggen. Niemand oordele dan ook lichtelijk of onverhoord maar laat men hoor en wederhoor toepassen. Eventuele inlichtingen kunt u krijgen bij de abactis van de Vereniging: Riouwstraat 17a, Groningen.

De Senaat acht zich niet verplicht op een persbericht te reageren, als niet naar Christelijke gewoonte van te voren persoonlijk overleg met hem heeft plaats gehad. Met deze publicatie distantiëert de Senaat zich van alle berichten over H.d.C., anders dan van Senaatszijde.

pro Senatu,
H. E. S. Woldring, h.t. praeses
Mej. J. Malda, h.t. abactis.

VERSCHEENEN:

ALGEMENE GENADE

Uiteenzetting, vergelijking en beoordeling van de opvattingen van A. Kuiper, K. Schilder en Joh. Calvijn over 'algemene genade'

Academisch proefschrift van J. Douma, Gereformeerd predikant te Rijnsburg.

Met deze studie heeft de promovendus willen trachten 'een bijdrage te leveren tot een beter inzicht in de vraagstukken, die het onderwerp 'algemene genade' met zich meebrengt'.

De schrijver besluit zijn boek met de woorden: 'Wij behoeven de grote onderlinge **verschillen** tussen Calvijn, Kuiper en Schilder waarlijk niet te relativiseren om hun onderlinge **harmonie** in de lof op Christus voortdurend op te merken'.

Omvang 383 pagina's - met stellingen.

Prijs ingenaaid f 24,50.

Verkrijgbaar bij de boekhandel en bij

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. - GOES

Telefoon (0 1100) 6701 - Westwal 45

ZOJUIST VERSCHENEN:

GEEFT ERE DE HEERE

is de titel van een 30 cm langspeelplaat (40 minuten gewijde muziek) van het Christelijk gemengd koor, meisjes- en kinderkoor "Jubilato Deo" te Kampen o.l.v. **Roel Kaper**.

Organist Piet Zwart Jzn. - Solozang Roel Kaper.

PRIJS f 9.90

Verkrijgbaar of te bestellen bij uw platenhandelaar.

Verras uzelf, uw familieleden en kennissen met deze mooie plaat!

UITGAVE C.N.R. SCHEVENINGEN